ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 72ον ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1936. Ἀριθ. 8

Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Ματθ. ιζ'. 1—13, Μαρκ. θ'. 2—13, Λουκ. θ'. 28—36, Ἰωάν. α'. 14, Β'. Πετρ. α'. 18.

Τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἐπιγείου διακονίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἤγγιζε πρὸς τὸ τέλος του. Καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἡ μικρὰ ὁμὰς τῶν μαθητῶν ἠκολούθει πιστῶς τὸν Διδάσκαλον ἀνὰ τὴν Γαλιλαίαν. Οἱ μαθηταὶ παρηκολούθουν τὰς ἀναριθμήτους θεραπείας, ἃς ἐπετέλει ἐπὶ νοσούντων καὶ δαιμονιζομένων, τοὺς ὁποίους ἐκ τῶν πόλεων καὶ κωμῶν οἱ συγγενεῖς ἀπέθετον πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ, ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν ἀγρῶν, διὰ τῶν ὁποίων διήρχετο. Ὑπῆρξαν αὐτόπται μάρτυρες τῶν θαυμάτων, ἅτινα Αὐτὸς ἐποίει, πρόσφατα δὲ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν ἦσαν τὰ δύο περιφανῆ θαύματα, δι' ὧν χιλιάδες ἀνθρώπων ἐχορτάσθησαν μὲ πέντε καὶ μὲ ἑπτὰ ἄρτους, καὶ μὲ ὀλίγα ὀψάρια. Τῆς διδασκαλίας Του ἠκροῶντο μὲ ἐνδιαφέρον, πολλάκις ζητοῦντες καὶ ἰδιαιτέρας ἐξηγήσεις ἐπὶ τῶν παραβολῶν Του. Μὲ ἀγανάκτησιν δὲ ἤκουον τὰς σοφιστείας καὶ τὰς παγῖδας, τὰς ὁποίας ἀκαταπαύστως ἔστηνον εἰς Αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι, ὅπως προκαλέσουν τὴν πρὸς Αὐτὸν δυσπιστίαν τοῦ λαοῦ, ὅστις τὸν ἤκουε μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης.

Δι' ὅλων τῶν περιπετειῶν τοῦ ἔργου τοῦ Διδασκάλου οἱ μαθηταὶ ἀνεπτύσσοντο πνευματικῶς. Τὸ πνεῦμά των ὀξύνετο, ἐγίνετο εὐαισθητότερον εἰς τὸ νὰ διακρίνῃ τὰς ἀληθείας τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, ἐνῷ εἰς τὰς καρδίας των ὁ οὐράνιος σπόρος ἔδιδε σημεῖα ζωῆς, σιωπηρῶς μὲν ἀλλὰ σταθερῶς ἀναπτυσσόμενος.

Αἱ συχναὶ παρενοχλήσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐδημιούργουν εἰς Αὐτόν, ἠνάγκαζον τὸν Κύριον νὰ μετακινῆται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ὅπως ματαιώσῃ τὰς προσπαθείας αὐτῶν, ἀφ' ἑνὸς νὰ μειώσουν τὸν γενικὸν σεβασμὸν καὶ τὴν πρὸς Αὐτὸν εὐγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ προκαλέσουν λαϊκὴν ἐξέγερσιν, ἥτις θὰ ἔδιδε λαβὴν πρὸς ἐπέμβασιν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας. Ὡς ἐκ τούτου ὁ Κύριος ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅταν δὲ πάλιν τὸν κατέφθασαν οἱ ἐχθροί του ἐκεῖ διδάσκοντα παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας, Ἐκεῖνος διεπέρασεν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, ἕωσοῦ ἠναγκάσθη νὰ τραπῇ πρὸς τὴν εἰδωλολάτριδα Σιδῶνα, ἵνα, παρακάμπτων τὴν Ἰουδαίαν, ἔλθῃ εἰς τὰ μέρη τῆς Καισαρείας Φιλίππου.

Καθ' ὁδὸν ἠρώτα τοὺς μαθητάς: «Τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἶμαι;» Καὶ ἐκεῖνοι ἀπήντησαν: «Τινὲς μὲν σὲ λέγουν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν Προφητῶν». «Σεῖς δὲ τίνα μὲ λέγετε

ὅτι εἶμαι;» ἐρωτᾷ ἐκ δευτέρου ὁ Κύριος. Καὶ πάραυτα, ὁ Πέτρος, ὁ αὐθόρμητος καὶ ἔνθους, ἀπαντᾷ ἐξ ὀνόματος τῶν λοιπῶν μαθητῶν: «Σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος!»

Τὴν ὁμολογίαν ταύτην ἀποδέχεται ὁ Κύριος δι' ἐκφράσεως ὑπερτάτης ἐπιδοκιμασίας:—«Μακάριος εἶσαι, Πέτρε, Υἱὲ τοῦ Ἰωνᾶ, διότι σάρξ καὶ αἷμα δὲν σοὶ ἐφανέρωσαν τοῦτο, ἀλλ' ὁ Πατήρ Μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.» Καὶ εἰς τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν ἀπαντᾷ διὰ βαρυσημάντου δηλώσεως:—«Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω Μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι Ἅδου οὐ μὴ ἰσχύσωσι κατ' αὐτῆς!»

Τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου ἐξῆρεν ὁ Κύριος ὄχι μόνον ὡς ἔκφρασιν ἀκλονήτου πεποιθήσεως καὶ ἀφοσιώσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς περικλείουσαν αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἀποκαλυφθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Τῶν λοιπῶν μαθητῶν ἡ πίστις ἦτο ἀναγνώρισις τοῦ Μεσσιανικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἡ γνῶσις αὐτῶν ἦτο διανοητικὴ ἀποδοχὴ μαρτυριῶν ἀξιοπίστων, ὡς ἦσαν αἱ περὶ αὐτοῦ προρρήσεις τῶν Προφητῶν. Ἡ δὲ πίστις τοῦ Πέτρου ἦτο βεβαιότης προερχομένη ἐκ Θείας ἀποκαλύψεως—ἦτο ἀναλαμπὴ τῆς Θείας δόξης ἐν τῇ ψυχῇ φανερωνούσης τὴν Θείαν φύσιν τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τὴν ἀνθρωπίνην Του μορφήν. Τὰς τοιαύτας ἀποκαλύψεις δίδει ὁ Θεὸς ὄχι πρὸς τὸ λογικόν, ἀλλὰ πρὸς τὴν πιστεύουσαν ψυχήν.

Εἶναι πιθανὸν ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πέτρος δὲν ἀντελαμβάνετο πλήρως τὴν σημασίαν τῆς ὁμολογίας του, τῆς τόσον βαρυσημάντου ὥστε νὰ προκαλέσῃ τὴν δήλωσιν τοῦ Κυρίου, ὅτι ***ἐπὶ ταύτης θέλει ἱδρύσει τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ*** (1). Ἡ πλήρης ὅμως ἀποκάλυψις τῆς περὶ τῆς Ἐκκλησίας προρρήσεως ταύτης τοῦ Κυρίου ἐπεφυλάχθη διὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ δὲ ὁμολογία τοῦ Πέτρου ὑπῆρξε κραυγὴ ἀναγνωρίσεως, ὅτι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ ἀντηνακλᾶτο ἡ δόξα τῆς Θεότητος, ἐξ ἧς Αὐτὸς ἤντλει τὴν ὑπερκοσμίαν Του δύναμιν καὶ ἐπιβολήν.

Τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο ὑπῆρξε τὸ προοίμιον ἀνακοινώσεως, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κύριος μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης νύξεις μόνον εἶχε δώσει πρὸς τοὺς μαθητάς. Ἤδη ὅμως ἔκρινεν ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμὴ ὅπως προετοιμάσῃ τὰ πνεύματα τῶν μαθητῶν Του εἰς κατανόησιν καὶ ἀποδοχὴν τῆς δοκιμασίας, ἥτις ἀνέμενεν Αὐτὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα—δοκιμασίας ἀναποφεύκτου, ὅπως ἀποβῇ πλῆρες καὶ ἀποτελεσματικὸν τὸ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ἔργον Του... Ἦτο ἀνάγκη νὰ μὴ εὑρεθοῦν ἀπροετοίμαστοι ἀπέναντι τῆς στυγερᾶς πραγματικότητος τοῦ Πάθους Του, διὰ νὰ μὴ κλονισθῇ ἡ πίστις των καὶ ὑποκύψουν εἰς τὴν δειλίαν. Ἀπὸ τῆς ὥρας ὅθεν ἐκείνης ἤρχισε νὰ δεικνύῃ εἰς αὐτοὺς ὅσα ἔμελλε νὰ πάθῃ ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων—τὸν σταυρικὸν θάνατον καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τὴν τρίτην ἡμέραν.

---

(1) Ὡς γνωστόν, ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ τῆς φράσεως «ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ» βασίζει τὴν ἀξίωσίν της περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα, ὡς δῆθεν διαδόχου τοῦ Πέτρου. Ἀλλ' εἶναι προφανὲς ὅτι «πέτραν» ἐννοεῖ ὁ Χριστός, ὄχι τὸν ἄνθρωπον Πέτρον, ἀλλὰ τὴν κεφαλαιώδη ὁμολογίαν αὐτοῦ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὁ Πέτρος, ἐνδίδων εἰς τὸ φυσικὸν αἴσθημα τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἀποτρέψῃ τὸν ἀγαπητὸν Διδάσκαλον ἀπὸ βέβαιον κίνδυνον, ἀρχίζει νὰ προτρέπῃ Αὐτόν: «Γενοῦ ἵλεως εἰς Σεαυτόν, Κύριε! Δὲν θέλει γίνει τοῦτο εἰς Σέ.» Ἀλλ᾽ ὁ Κύριος ἀπαντᾷ: «Ὕπαγε ὀπίσω Μου Σατανᾶ! (¹) Σκάνδαλόν Μου εἶσαι! Διότι δὲν φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων» (Λουκ. ιστ΄. 22, 23).

Προβαίνει δὲ εὐθὺς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς, διδάσκων, ὅτι ἡ ἀπάρνησις ἑαυτοῦ εἶναι τὸ ἀπαραίτητον διάβημα διὰ πάντα, ὅστις θέλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστόν, ἀποδεχόμενος καὶ τὸν σταυρόν, τὸν ὁποῖον συνεπάγεται ἡ τοιαύτη ἀπόφασις. Ὅτι ὁ θέλων νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ θέλει ἀπολέσει αὐτήν, ὁ δὲ ἀπολέσας τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἕνεκεν τοῦ Χριστοῦ θελει εὕρει αὐτήν. Ἀκόμη δὲ καὶ ὅτι τὸν ἐπαισχυνθέντα δι' Αὐτὸν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων θέλει ἐπαισχυνθῇ ὁ Κύριος, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ Αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.»

Ἓξ ἡμέρας μετὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην παραλαμβάνει ὁ Κύριος τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ ἀναβιβάζει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλόν, ἵνα κατὰ τὴν συνήθειαν Αὐτοῦ προσευχηθῇ ἐν τῇ γαλήνῃ τῆς νυκτός. Καὶ ἐνῷ προσηύχετο, μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπόν Του ὡς ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἱμάτια Αὐτοῦ ὡς τὸ φῶς. Καὶ ἰδού, ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας, συνομιλοῦντες μετ᾽ Αὐτοῦ καὶ προλέγοντες τὰ τοῦ θανάτου Αὐτοῦ, ὃν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ μετὰ τοῦτο νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἔγινε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα: «Οὗτος ἐστὶν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός· Αὐτοῦ ἀκούετε.» Καὶ ἀφοῦ ἔγινεν ἡ φωνή, εὑρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος μετὰ τῶν μαθητῶν.

Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος εἶναι μία ἐμφάνισις οὐρανία ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπιγείου ζωῆς, χορηγηθεῖσα παρὰ τοῦ Θεοῦ, χάριν τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα ἐνδιέφερε. Διὰ τοὺς μαθητὰς ἦτο βεβαίωσις ἐπίσημος, ὅτι ὁ Διδάσκαλος καὶ Κύριός των ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐμφάνισις τῶν δύο σεβαστοτέρων μορφῶν τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας ἐπιβεβαιούντων τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν, ἦτο δι' αὐτοὺς ὡς Ἰουδαίους μία ἰσχυρὰ ἀπόδειξις ὅτι τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον Αὐτοῦ ἦσαν ἐκπλήρωσις τῶν προφητειῶν καὶ συνέχισις τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Πατέρας. Ἡ δὲ ἐκ τῆς νεφέλης φωνὴ ὑπῆρξε δι' αὐτοὺς ἡ ἐπισφράγισις τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπιδοκιμασίας τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ—ἐπανάληψις τῆς ἐν Ἰορδάνῃ κατὰ τὴν Βάπτισιν Αὐτοῦ φωνῆς «Οὗτος ἐστὶν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐηρεστήθην, Αὐτοῦ ἀκούετε.» Αἱ βεβαιώσεις αὐταὶ ἦσαν διὰ τοὺς μαθητὰς ὑποσχέσεις περὶ ὑποστηρίξεως εἰς μελλοντικὰς δοκιμασίας καὶ ἐχέγγυον τελικῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῆς θείας ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ.

Διὰ τὸν Κύριον, ἡ Μεταμόρφωσις ἦτο μία ἐπισημοποίησις τῆς ἀποστολῆς Του εἰς τὰ ὄμματα τῶν ὀλίγων ἐκείνων δειλαίων καὶ ἀπείρων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐκλέξει, ὅπως συνεχίσουν τὸ ἔργον Του μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἦτο ἔνδειξις τῆς εὐαρεσκείας τοῦ Πατρὸς καὶ ἐχέγγυον τῆς μέχρι τελεσφορήσεως τοῦ

(¹) Ἑβραϊστί: «Ἐχθρέ» ἢ «Πειραστά.»

ἔργου Αὐτοῦ θείας ὑποστηρίξεως, ἐπίσημος ἀναγνώρισις τῆς θείας Αὐτοῦ καταγωγῆς καὶ τῆς τελικῆς Του δόξης.

Ἡ φωνὴ ἡ ἐκ τῆς νεφέλης ἦτο βάλσαμον παρηγορίας καὶ τονώσεως διὰ τὴν ἐπικειμένην στυγερὰν δοκιμασίαν, βεβαίωσις τῆς μετ᾽ αὐτοῦ παρουσίας καὶ ἐνισχύσεως τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι μία στιγμιαία ἀποκάλυψις τῆς μελλούσης δόξης της Ἐκκλησίας ἐν οὐρανῷ. Ἡ κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν παρουσία τῶν δύο κορυφαίων ἀντιπροσώπων τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας, συνομιλούντων μετὰ τοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου Αὐτοῦ, συμβολίζει τὴν ἀδιάσπαστον σχέσιν τῆς Π. Οἰκονομίας (τοῦ Νόμου) πρὸς τὴν Νέαν Οἰκονομίαν (τῆς Χάριτος) καὶ τὴν ἀντικατάστασιν καὶ πλήρωσιν τῆς πρώτης ὑπὸ τῆς δευτέρας. Ὡσαύτως συμβολίζει τὸ ἑνιαῖον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἐν οὐρανῷ θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν, ἧς τὰ μέλη καλῶς ἀγωνισθέντα ἐπὶ γῆς, ἠξιώθησαν τοῦ ἀμαράντου στεφάνου τῆς νίκης. Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος, συγκεντροῦσα τὸ οὐράνιον φῶς ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου, διδάσκει ὅτι ἡ σώζουσα δύναμις καὶ ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός.

Διὰ τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τὸ δίδαγμα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος εἶναι ***ὁ Χριστός.*** Ὁ Χριστός, ὅστις εἶναι γεγονός, σήμερον καὶ χθὲς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ὁ Αὐτός, πληρῶν κάθε ἀνάγκην τῆς ψυχῆς, προσφέρων εἰς τοὺς διψῶντας τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς, Αὐτὸς εἶναι ἡ ἀφετηρία, τὸ κέντρον καὶ ἡ πλήρωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ γνῶσις τῶν Χριστιανικῶν δογμάτων, ἡ ἄσκησις τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν εἶναι ἀναγκαῖαι. Ἡ ἐπίγνωσις ὅμως τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀπαραίτητος. Ἡ προσωπικὴ ἐκείνη γνῶσις τοῦ χαρακτῆρος Του, τῆς ζωῆς Του, τῆς ἀγάπης Του ἀποτελεῖ αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι διὰ τῆς προσωπικότητός Του ἑλκύει ὁ Χριστὸς τὰς ψυχὰς πρὸς Ἑαυτόν. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ψυχάς.

Σήμερον δὲ ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ ἀκούεται λέγουσα εἰς ἕνα ἕκαστον: «Σὺ τίνα μὲ λέγεις ὅτι εἶμαι; τί φρονεῖς περὶ ἐμοῦ; τί μαρτυρεῖ ἡ ψυχή σου περὶ ἐμοῦ;» Εἴθε τὸ Θεῖον Πνεῦμα νὰ βοηθήσῃ πᾶσαν ψυχὴν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ὡς ἀπήντησεν ὁ Πέτρος: «Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος!»

ΑΝΗΚΟΜΕΝ ΕΙΣ ΑΛΛΟΝ

«Δὲν ἐξεύρετε ὅτι δὲν εἶσθε κύριοι ἑαυτῶν; διότι ἠγοράσθητε διὰ τιμῆς». (Α΄. Κορινθ. στ΄ 19-20)

Ὁ Χριστὸς παρουσιάζεται ὡς ἔχων κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς ζωῆς μας. Ἀξιοῖ ὅτι εἶναι ὁ Κύριος καὶ ζητεῖ νὰ ἀναγνωρισθοῦν τὰ δικαιώματά του. Ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἄλλου ἐπιμένει ὅτι εἶναι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ὅτι ἠμπορεῖ νὰ κάμνῃ ὅ,τι θέλει, νὰ ζήσῃ ὅπως θέλει, νὰ βαδίσῃ ὁποῖον δρόμον θέλει. Ὁ Ἀπ. Παῦλος εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐδάφιον ἐλέγχων τοὺς Κορινθίους γράφει: «Δὲν γνωρίζετε ὅτι δὲν εἶσθε κύριοι ἑαυτῶν;..»

Ἀνήκομεν λοιπὸν εἰς κάποιον ἄλλον; Καὶ ἔχει ἐκεῖνος ὁ ἄλλος τέτοια δικαιώματα ὥστε νὰ μᾶς ἐξουσιάζῃ; Τί γίνεται τότε μὲ τὴν ἐλευθερίαν μας; Ποῦ βασίζονται τὰ δικαιώματα τοῦ Χριστοῦ;

Εἶναι πολὺ ἐσφαλμένη ἡ ἀντίληψις, τὴν ὁποίαν ἔχουν πολλοὶ ὅτι ἐμποροῦν νὰ κάμουν μὲ τὸν ἑαυτόν των ὅ,τι θέλουν, νὰ ζοῦν χωρὶς νὰ λογαριάζουν ὅτι θὰ λογοδοτήσουν διὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθησαν τὸν ἑαυτόν των. Ἔτσι ἐνόμισαν οἱ Κορίνθιοι, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ Ἀπ. γράφει· καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τακτικῆς των ἦτο ὅτι ἀφέθησαν ἀχαλίνωτοι νὰ δημιουργήσουν κατάστασιν ἠθικὴνκαὶ πνευματικὴν ἀφόρητον. Δὲν ὑπάρχει τίποτε περισσότερον ἐσφαλμένον ἀπὸ τοῦ νὰ πάρῃ κανεὶς ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν ἄλλον καὶ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ κατὰ τρόπον ποῦ δὲν θὰ ἐπεθύμει οὔτε θὰ ἐπέτρεπεν ὁ ἰδιοκτήτης του, ὁ Κύριός του. Αὐτὸ ποῦ συνέβη μὲ τοὺς Κορινθίους συμβαίνει πολὺ συχνὰ καὶ μὲ ἡμᾶς, διότι ζῶμεν χωρὶς νὰ ἀντιλαμβανώμεθα ὅτι πέραν τῶν ἑαυτῶν μας ἔχομεν εὐθύνην, διότι κάποιος ἄλλος μᾶς διεκδικεῖ ὡς κτῆμά του.

Εἰς τὴν Παλ. Διαθήκην, ὡς ἓν παθητικὸν παράπονον ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ἀκούεται τοῦ προφήτου ἡ φωνή:

—Ἀκούσατε, οὐρανοὶ καὶ ἀκροάσθητι, γῆ· διότι ὁ Κύριος ἐλάλησεν· Υἱοὺς ἔθρεψα καὶ ὕψωσα, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀπεστάτησαν ἀπ' ἐμοῦ. Ὁ βοῦς γνωρίζει τὸν κτήτορα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ὁ Ἰσραὴλ δὲν γνωρίζει, ὁ λαός μου δὲν ἐννοεῖ (Ἠσ. α΄. 1—3).

Ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν ἀνθρώπων σήμερον πιστεύει τὸ ἀντίθετον ἐκείνου ὅπερ ὁ Ἀπόστολος κηρύττει·

«Κάμε ὅτι σοῦ ἀρέσῃ», «ζῆσε ὅπως σοῦ καπνίσῃ, ὅπως σοῦ γουστάρει» εἶναι τὸ «πιστεύω» πολλῶν σήμερον. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ φρικτοῦ αὐτοῦ πιστεύω; Θὰ τὸ θαυμάσωμεν εἰς τὴν καθημερινὴν τραγῳδίαν, τὸ δρᾶμα ποὺ ξετυλίγεται μπροστά μας εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων, τῶν οἰκογενειῶν, τῶν κοινωνιῶν. Σῆψις, ἀποσύνθεσις ἠθική, χρεωκοπία. Ὁ Κύριος ἀπουσιάζει ἀπὸ τὸ κτῆμά του καὶ ἡ συνέπεια εἶναι ἐγκατάλειψις, ἐρήμωσις, ἀθλιότης.

Ὑπάρχει μεγάλη παρεξήγησις εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθερίας. Ἐλευθερίαν οἱ ἄνθρωποι ἐννοοῦν τὸ νὰ ἀφεθοῦν ἀχαλίνωτοι εἰς τὰ ταπεινότερά των ἔνστικτα ἕως ὅτου ἀνακαλύψουν ὅτι τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἡ ἐλευθερία εἶναι δουλεία ἐσχάτης μορφῆς, διότι ὑποδουλώνει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ ταπεινότερα καὶ εὐτελέστερα. «Ἐπαγγελλόμενοι εἰς αὐτοὺς ἐλευθερίαν, ἐνῷ αὐτοὶ εἶναι δοῦλοι τῆς διαφθορᾶς· διότι ἀπὸ ὅντινα νικᾶται τις, τούτου καὶ δοῦλος γίνεται» (Β΄. Πέτρ. β΄ 19).

Παρατηρήσατε τὸ παιδὶ ποῦ πετᾶ τὸν ἀετόν του ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. Ἔχει προσδέσει τὸν χάρτινον ἀετόν του εἰς τὸν σπάγγον καὶ τὸν ἀφίνει νὰ πετάξῃ ἐλεύθερος εἰς τὸν αἰθέρα. Εἶναι δεμένος ὁ ἀετὸς ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι δεμένος ἐμπορεῖ καὶ πετᾷ εἰς τὰ ὕψη. Ἐὰν ὁ σπάγγος κοπῇ ἢ ἐὰν τὸ παιδὶ τὸν ἀφίσῃ, ἴσως πρὸς στιγμὴν ὁ χάρτινος ἀετὸς πετάξῃ ἀκόμη ὀλίγον ὑψηλότερα ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ πέσῃ ἀπότομα καὶ ξεσχισθῇ κατὰ γῆς. Ἐνόσῳ ἦτο δεμένος ἐπέτα κανονικῶς Ἀφέθη, καὶ ἔπεσε. Παρατηρήσατε τώρα τὸν νέον ἢ τὴν νέαν ποῦ εἰσέρχεται εἰς τὴν ζωήν. Πρόκειται νὰ ἀναπτυχθῇ, νὰ πετάξῃ εἰς ὑψηλότερα

ἐπίπεδα. Οἱ αἰθέρες τῆς ζωῆς προσκαλοῦν. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ δεσμοὶ — ὁ σπάγγος—ὑπάρχει ἡ οἰκογένεια, οἱ γονεῖς, ἡ Ἐκκλησία. Ἐνόσῳ ὁ δεσμὸς ὑπάρχει ἀνέρχονται εἰς ὕψη. Ἐὰν παρεξηγήσουν ὅμως τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθερίας καὶ θελήσουν νὰ ἀπαλλαγοῦν τῶν δεσμῶν, ἐὰν σπάσῃ ὁ σπάγγος τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ ἀμοιβαίας ἀγάπης, τότε ὁ νέος ἴσως πρὸς στιγμὴν αἰσθανθῇ τὴν χαρὰν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀχαλινώτου ἐλευθερίας, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ θρηνήσῃ ἐρείπια. Ὁ ἀετός, ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ πετάξῃ ὑψηλότερα, κατέπεσε καὶ συνετρίβη. Ἂς μὴ ἀφίσωμεν νὰ κοπῇ ὁ σπάγγος ποῦ μᾶς κρατεῖ δεμένους μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Τοῦ ἀνήκομεν. Δὲν εἴμεθα κύριοι ἑαυτῶν καὶ ἡ ζωή μας ἀποκτᾶ ἀξίαν μόνον ὅταν ἀναγνωρίσωμεν τὰ δικαιώματά Του·

Ποῦ ὅμως στηρίζεται ὁ Χριστὸς διὰ νὰ ἐγείρῃ τοιαύτας ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς ζωῆς μας; Ποῖοι εἶναι οἱ τίτλοι Του;

Διπλᾶ εἶναι τὰ δικαιώματα τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Πρῶτον, διότι μᾶς ἐδημιούργησε, καὶ δεύτερον, διότι μᾶς ἐξηγόρασε. Τὴν ζωὴν δὲν τὴν ἐδημιούργησεν ὁ ἄνθρωπος· τοῦ ἐδόθη. Κανεὶς δὲν ἦλθεν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον κατόπιν ἀποφάσεως ἰδικῆς του. Εἶναι τόσον ἁπλῆ ἡ ἀλήθεια αὐτή, ὥστε ἀπορεῖ κανεὶς πῶς οἱ ἄνθρωποι δὲν τὴν σκέπτονται. Ἡ ζωὴ ἐχορηγήθη καὶ χορηγεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ καλὸν εἶναι νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι ἐκεῖνος ὅστις τὴν ἔδωκε θὰ ἐξετάσῃ καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τὴν χρησιμοποιοῦμεν. Εἶναι μία διαχείρισις, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἔλεγχος. «Εὐφραίνου, νεανίσκε, ἐν τῇ νεότητί σου», λέγει ὁ σοφὸς Ἐκκλησιαστής, «καὶ ἡ καρδία σου ἂς σὲ χαροποιῇ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς νεότητός σου· καὶ περιπάτει κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας σου, καὶ κατὰ τὴν ὅρασιν τῶν ὀφθαλμῶν σου· πλὴν ἤξευρε, ὅτι διὰ πάντα ταῦτα ὁ Θεὸς θέλει σὲ φέρει εἰς κρίσιν» (Εκκλ. ια΄. 9).

Εἶσαι ἐλεύθερος. Χόρευε, πήδα, διασκέδαζε. Ἀλλὰ πρόσεξε: ὑπάρχει καὶ μία προειδοποίησις. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σὲ ἐδημιούργησε καὶ σοῦ ἔδωκε αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν, θὰ σοῦ ζητήσῃ λόγον.

Ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς δὲν μᾶς ἐδημιούργησε μόνον. Τοῦ ἀνήκομεν διότι καὶ μᾶς ἐξηγόρασε διὰ τοῦ αἵματός Του· «ἠγοράσθητε διὰ τιμῆς». Μὲ τὴν πτῶσιν καὶ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος εὑρέθη δοῦλος τῆς ἁμαρτίας.

«Εἶμαι σαρκικός, πεπωλημένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν· τίς θέλει μὲ ἐλευθερώσει;» Ἐπέσαμεν ὑπὸ κατάραν. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας διὰ τοῦ αἵματός Του. Ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶναι πολὺ μεγάλη. Ἂς μοῦ συγχωρηθῇ ἓν ἁπλοῦν παράδειγμα. Ἕνα παιδὶ ἔφτιαξε μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια ἕνα μικρὸ καραβάκι. Ἐκοπίασε πολὺ διὰ νὰ τὸ ἑτοιμάσῃ καὶ τὸ στολίσῃ. Τὸ ἔφερε κάτω εἰς τὸ γιαλὸ καὶ τὸ ἄφισε νὰ πλεύσῃ. Ἐντὸς ὀλίγου ὅμως ὁ ἀέρας τὸ παρέσυρε πρὸς τὰ ἔξω καὶ τὸ ἔχασε. Ἐπέρασαν ὀλίγαι ἡμέραι καὶ τὸ παιδί, ἐνῷ περιειργάζετο τὴν βιτρίναν ἑνὸς παλαιοπωλείου, παρετήρησεν ὅτι τὸ καραβάκι ποῦ ἔφτιαξε μὲ τὰ χέρια του ἦτο ἐκεῖ ἐκτεθειμένον πρὸς πώλησιν. Κάποιος ψαρᾶς τὸ εἶχεν εὕρει καὶ τὸ ἐπώλησε. Τὸ παιδὶ ἠρώτησε πόσον ἐπωλεῖτο, ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐζήτησε τὰ χρήματα ποὺ ἐχρειάζοντο καὶ τὸ ἠγόρασε. Τώρα ἦτο δυὸ

φορὲς ἰδικό του. Τὸ εἶχε κάμει μὲ τὰ χέρια του, καὶ ὅταν τὸ ἔχασε καὶ τὸ ἐπανεῦρεν ἐπλήρωσε τὴν ἀξίαν του.

Αὐτὸ ἔχει κάμει ὁ Χριστὸς μὲ τὸν ἄνθρωπον. Τὸν ἐδημιούργησε καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ἄνεμον τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἐχάθη, ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς ἀναζήτησίν του καὶ ἐπλήρωσε τὴν τιμὴν διὰ νὰ τὸν ἐξαγοράσῃ. Τοῦ ἀνήκομεν λοιπὸν δυὸ φορές. «Δὲν ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας πατραπαραδότου διαγωγῆς σας διὰ φθαρτῶν ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἀλλὰ διὰ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ».

Τὸ ζήτημα ὅμως τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς ζωῆς μας ἔχει ἀφεθῆ εἰς τὴν ἐλευθερίαν μας. Ὁ Χριστὸς δὲν διεκδικεῖ διὰ τῆς βίας τὰ δικαιώματά του. Ὑπάρχει εἰς τὸ Δευτερονόμιον μαζὺ μὲ πολλὰς ἄλλας διατάξεις, τὰς ὁποίας ἔδωσεν ὁ νομοθέτης τοῦ Θεοῦ, καὶ μία διάταξις, ἡ ὁποία εἶναι εἰκὼν ἀκριβὴς τῶν σχέσεων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἰδικῶν του. Ἡ διάταξις αὕτη ἀφορᾷ τοὺς ἐξ Ἑβραίων δούλους. «Ἐὰν ὁ ἀδελφός σου, Ἑβραῖος ἢ Ἑβραία, πωληθῇ εἰς σέ, θέλει σὲ δουλεύσει ἓξ ἔτη καὶ εἰς τὸ ἕβδομον ἔτος θέλεις ἐξαποστείλει αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ... Ἀλλ' ἐὰν σοὶ εἴπῃ, Δὲν ἐξέρχομαι ἀπὸ σοῦ, ἐπειδὴ ἠγάπησε σὲ καὶ τὸν οἶκόν σου, διότι εὐτυχεῖ μετὰ σοῦ, τότε θέλεις λάβει τρυπητήριον καὶ θέλεις τρυπήσει τὸ ὠτίον αὐτοῦ καὶ θέλει εἶσθαι δοῦλός σου παντοτεινός» (Δευτερ. ιε΄. 12, 16—17).

Αὐτὸ ἀκριβῶς κάμνει ὁ Χριστὸς εἰς ἐκείνους, οἵτινες τὸν πλησιάζουν. Τοὺς ἀφίνει ἐλευθέρους νὰ ἐκλέξουν νὰ φύγουν ἀπ' αὐτοῦ ἢ νὰ μείνουν μαζύ του διὰ παντός. Καὶ ἐκείνους ὅσοι ἐκλέγουν νὰ μείνουν μαζύ του, ὁ Χριστὸς τοὺς σφραγίζει μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμά του, καὶ γίνονται κτῆμα ἀναφαίρετον ἰδικόν Του. Κανεὶς πλέον δὲν ἐμπορεῖ νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν μάνδραν Του.

Ἀλλ' ἐὰν ἀνήκω εἰς τὸν Χριστόν, σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἀφίσω τὸν Χριστὸν νὰ λάβῃ κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς ζωῆς μου. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειρισθῶ τὸ σῶμά μου ὅπως ἐγὼ θέλω ἢ ὅπως ὁ κόσμος θέλει. Τὸ σῶμά μου ἀνήκει εἰς τὸν Χριστόν. Οἱ ἄνθρωποι γενικῶς εὑρίσκονται μεταξὺ δύο ἄκρων ἐν σχέσει μὲ τὸν τρόπον καθ' ὃν μεταχειρίζονται τὸ σῶμα. Ὑπάρχει ἡ εἰδωλολατρικὴ τάσις ἥτις θεοποιεῖ τὸ σῶμα—καὶ ὑπάρχουν αἱ διάφοροι ἀσκητικαὶ τάσεις, τῶν φακιρῶν, γυμνοσοφιστῶν καὶ διαφόρων ἄλλων ἀσκητικῶν ταγμάτων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, αἱ ὁποῖαι ἐκκινοῦν ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν ὅτι τὸ σῶμα, ἡ σάρξ, εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ταλαιπωροῦν τὸ σῶμα μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι οὕτω πως θὰ ἀπολυτρωθῇ ἡ ψυχή.

Διὰ τὸν Χριστιονὸν εἶναι ἐξ ἴσου ἁμαρτία τὸ νὰ θεοποιήσῃ τὸ σῶμα ὅπως καὶ τὸ νὰ τὸ παραμελήσῃ καὶ ταλαιπωρήσῃ. Τὸ σῶμά μας ἀνήκει εἰς ἕνα ἅγιον Κύριον καὶ Ἐκεῖνος ἐπιθυμεῖ νὰ τὸ διατηρήσωμεν ὑγιές, ἁγνόν, καθαρὸν διὰ νὰ Τὸν δοξάσωμεν.

Ὁ νοῦς, ἡ σκέψις, ἡ φαντασία μου δὲν εἶναι ἰδικά μου—ἐὰν ἡμεῖς ἀνήκωμεν εἰς τὸν Χριστόν. Θέλετε νὰ ἰδῆτε εἰς ποῖον ἀνήκετε; Ποῦ τρέχει ὁ νοῦς σας τὴν ὥραν ποὺ ἀναπαύεσθε μόνος; Τί εἴδους σκέψεις καὶ διαλογισμοὶ διατη-

ρούνται εἰς τὴν διάνοιάν σας, ἐνῷ περιμένετε τὸ τρὰμ ἢ τὸ λεωφορεῖον, ὅταν μόνοι διέρχεσθε ἀπὸ ἐρημικὸν μέρος; Κυριαρχεῖ ἐκεῖ ὁ Χριστός;

Ὁ Χριστὸς δὲν συμβιβάζεται. Δὲν δύνασθε νὰ δουλεύετε εἰς δύο Κυρίους. Δὲν δύνασθε νὰ ὑπηρετῆτε Θεὸν καὶ Μαμμωνᾶν. Ἢ τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλον. Εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξωμεν, ὄχι ὅμως καὶ νὰ περιπαίζωμεν τὸν Θεόν.

Ὁ ἄφρων πλούσιος τῆς παραβολῆς — καὶ πόσοι ἄφρονες πλούσιοι ὑπάρχουν!— ἐλησμόνησεν ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ τὰ ὑπάρχοντά του ἀνῆκον εἰς ἄλλον καὶ ὅτι ἦτο ἁπλοῦς διαχειριστής. Καὶ ὅταν ἐνόμισεν ὅτι ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν πόθων τῆς ἀπληστίας του, γεμίσας τὰς νέας του ἀποθήκας μὲ ἄφθονα γεννήματα, ἤκουσε καὶ φωνὴν «Ἄφρον, ἄφρον, ταύτην τὴν νύκτα τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ὅσα δὲ ἡτοίμασας τίνος θέλουσιν εἶσθαι;»

Ἂς ἀναγνωρίσωμεν τὰ δικαιώματα τοῦ Ἰ. Χριστοῦ. Μόνον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν Του ἡ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου ἀποκτᾷ πραγματικὴν ἐλευθερίαν. Ἀπόρριψις τῶν δικαιωμάτων τοῦ Χριστοῦ σημαίνει ὑποδούλωσίν μας εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἁμαρτίας.

Ὅτε ἀκόμη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἤκμαζε τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων, Χριστιανὸς ἱεραπόστολος εὑρεθεὶς εἰς ἕνα τόπον, ὅπου ἐπωλοῦντο δοῦλοι, συνεπάθησε κάποιον ἐκτεθειμένον πρὸς πώλησιν, ἐπλήρωσε καὶ τὸν ἐξηγόρασεν. Ἐνῷ διεπραγματεύετο τὴν ἀγορὰν, ὁ δοῦλος ἀντιληφθεὶς ὅτι ἦτο Χριστανός, τοῦ εἶπε μὲ ἀγανάκτησιν: «Δὲν ἐντρέπεσθε ἐσεῖς Χριστιανοὶ νὰ ἀγοράζετε ὅμοιόν σας μὲ χρῆμα;» Ὁ ἱεραπόστολος ἐσιώπησε. Καὶ ὅταν ἡ συμφωνία ἐτελείωσε καὶ παρέλαβε τὸν δοῦλον, τοῦ εἶπεν ἰδιαιτέρως: «Σὲ ἠγόρασα διὰ νὰ σοῦ ἀποδώσω τὴν ἐλευθερίαν. Ἀπὸ ἀγάπην σὲ ἠγόρασα. Εἶσαι ἐλεύθερος». Τόσον ἀπίστευτον ἐφάνη εἰς τὸν δοῦλον καὶ τόσον συνεκινήθη, ὥστε ἔπεσε στὰ πόδια του καὶ τοῦ εἶπε: «Εἶναι θαυμαστότερον ἀπὸ ὅ,τι ἐμποροῦσα νὰ φαντασθῶ. Μὲ ἠγόρασες διὰ νὰ μοῦ ἀποδώσῃς τὴν ἐλευθερίαν. Χρισιμοποιῶ τὴν ἐλευθερίαν μου, διὰ νὰ γίνω ἑκουσίως δοῦλός σου ἐφ᾽ ὅρου ζωῆς. Δὲν θέλω καλλίτερον κύριον!»

Ἂς κάμωμεν τὸ ἴδιον μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς δίδει, θὰ τὴν ἐξασφαλίσωμεν μόνον ἐὰν τὴν χρησιμοποιήσωμεν ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ Του. Ἠγοράσθημεν διὰ τιμῆς· «ἂς δοξάσωμεν λοιπὸν τὸν Θεὸν διὰ τοῦ σώματός μας καὶ διὰ τοῦ πνεύματός μας, τὰ ὁποῖα εἶναι τοῦ Θεοῦ».

Μ. Κυριακάκης.

ΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

«Ὡς οὖν παρελάβητε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριόν, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ». (Κολοσσ. β', 6)

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος φαίνεται ὅτι δὲν ἐγνώριζε προσωπικῶς τοὺς Κολοσσαεῖς (β', 1), ἔλαβεν ὅμως γνῶσιν τῶν ἰδιαιτέρων δυσκολιῶν καὶ κινδύνων, οἵτινες ἠπείλουν τὴν ἐν Χριστῷ θέσιν καὶ σχέσιν αὐτῶν. Αἱ Κολοσσαὶ ἦσαν δευτερευούσης μᾶλλον σημασίας πόλις, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν γείτονα Λαοδίκειαν·

ἀλλ᾽ ὡς κωμόπολις δεχθεῖσα τὸν Χριστιανισμόν, ἦτο μεγάλης σπουδαιότητος· προσθέσατε καὶ τὰς ἀπειλάς, ἃς ὑφίστατο ὑπὸ διαφόρων ψευδοδιδασκάλων, οἵτινες ὑπενόμευον τὴν πίστιν αὐτῆς, καὶ θὰ ἐννοήσητε ὁποίαν σπουδαιότητα εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Παύλου. Ἐὰν ἡ ψυχὴ τοῦ τελευταίου ἁμαρτωλοῦ ἦναι πολύτιμος («ὃς δ᾽ ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης» (Ματθ. ιη΄, 6), πόσῳ μᾶλλον αἱ ψυχαὶ τῶν ἀναγεννημένων τέκνων τοῦ Κυρίου δικαίως προκαλοῦσι τὴν ἰδιαιτέραν μέριμναν τῶν ἐργατῶν τοῦ Κυρίου, ὅταν ὁ κίνδυνος τῆς ἀπὸ τῆς πίστεως ἐκπτώσεως αὐτῶν ἐπικρέμαται ἐπ᾽ αὐτῶν. Δικαίως ὅθεν ὁ Παῦλος, μόλις ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ Ἐπαφρᾶ, ἔσπευσεν ἀμέσως ν᾽ ἀναχαιτήσῃ τὴν πρόοδον τῶν Γνωστικῶν διδασκαλιῶν καὶ νὰ πατάξῃ αὐτὰς ἐν τῇ γενέσει των, προτάσσων πάντοτε τὴν δύναμιν καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι «πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως ἀπόκρυφοι» (Κολ. β΄, 3).

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Παύλου εἶναι: «Μὴ σαλεύεσθε ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς ὑμῶν πρὸς τὸν Χριστὸν πίστεως· μὴ ἀφίνετε τὰς καρδίας σας ἀνοικτὰς εἰς πᾶσαν νέαν διδασκαλίαν, ξένην ἐντελῶς πρὸς ὅ,τι ἐδιδάχθητε ἤδη· ἔχετε πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ὅσοι σᾶς ἐδίδαξαν τὰ ἀρχικὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ στοιχεῖα· ἀντὶ δὲ πάσης ἄλλης φροντίδος, ὅπως παρελάβετε τὸν Χριστόν, περιπατεῖτε ἐν Αὐτῷ, ριζοῦσθε καὶ θεμελιοῦσθε ἐν Αὐτῷ».

Ι.—***Ὁ Χριστὸς ἀρχηγὸς τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν ζωῆς.*** Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς (Πράξ. γ΄, 15), εἶναι ὁ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίστεως (Ἑβρ. ιβ΄, 1), εἶναι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς (Ἰωαν. ι΄,) ὁ ὁδηγὸς τῶν προβάτων, ὁ μηδενὸς κόπου καὶ μόχθου καὶ θυσίας φειδόμενος ἵνα καταστήσῃ τὸ ποίμνιόν Του εὐτυχές. Ἀτρόμητος ἀρχηγὸς καὶ ὁδηγὸς τοῦ ποιμνίου Του, ζητεῖ ζώσας πηγὰς ὑδάτων, διὰ νὰ σβέσῃ τὴν δίψαν τοῦ ποιμνίου· ζητεῖ χλοερὰς βοσκὰς διὰ νὰ τὸ διαθρέψῃ· προτάσσει ἑαυτὸν πρὸ τῶν λύκων, οἵτινες ὁρμῶσι κατὰ τῶν ἀκάκων καὶ ἀθῴων προβάτων Του διὰ νὰ κατασχίσωσιν αὐτά.

Ἀλλ᾽ ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν εἶναι ἀρχηγὸς μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ὁδηγίας· εἶναι ἀρχηγὸς καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς τελείας σωτηρίας, ἣν ἐξησφάλισεν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων· ἐπίσης δὲ καὶ ὑπὸ τὴν πραγματικότητα τῆς ἑκουσίας ταπεινώσεώς Του ἐν τῷ μεγαλείῳ Του.

Οὕτως οἱ Κολοσσαεῖς παρέλαβον τὸν Χριστόν. Ἐὰν δὲ ὁ ἀρχηγὸς ἦναι τοιοῦτος καὶ ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς πρόκειται ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῶν ὀπαδῶν Του—ὁ αὐτὸς χαρακτήρ, ἡ αὐτὴ ζωή, τὰ αὐτὰ αἰσθήματα πρέπει νὰ διέπουν καὶ τὰς ἐλαχίστας κινήσεις καὶ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τῶν ὀπαδῶν. Ὁ Χριστὸς παραλαμβάνεται οὐχὶ ὡς ἀρχηγὸς ὁμάδος ἢ ὁμάδων, ἀλλ᾽ ***ὡς ἀρχηγὸς ἀτόμων·*** ἐνῷ δὲ καθίσταται ἀτομικῶς ἀρχηγὸς ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν, οὐδόλως παραβιάζει τὴν ἀτομικὴν ἡμῶν ἐλευθερίαν. Ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμῶν παραλαμβάνομεν Αὐτὸν ὡς ἀρχηγόν μας μὲ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ τὸ καθῆκον νὰ ὑπακούωμεν εἰς πᾶν Του νεῦμα. Πᾶσα κίνησις, πᾶς τρόπος, πᾶν Του νεῦμα ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς.

Καὶ ὁ μὲν κοσμικὸς ἀγὼν εἶναι πρόσκαιρος καὶ βραχύς, ὁ δὲ ἀγὼν τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι ἀγὼν διαρκής, ἑπομένως συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρέπει νὰ ἦναι ἐστραμμένοι πρὸς τὸν Χριστόν· ἀπ᾽ Αὐτοῦ ἂς ἀρυσθῶμεν δύναμιν, ἐπ᾽ Αὐτοῦ ἂς στηρίξωμεν τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς προσδοκίας ἡμῶν. Ὁ ἅγιος χαρακτήρ Του, ὁ ἐπιεικὴς καὶ γλυκὺς τρόπος Του, ἡ εὐμενὴς συμπεριφορά Του πρὸς πάντας καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀποβλήτους τῆς κοινωνίας, ἡ συγχωρητικότης Του καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς σταυρωτάς Του, ἡ ἀπεριόριστος ἀγάπη Του ἥτις ὡς ἀπὸ κέντρου ρίπτει τὰς ἀκτῖνάς της πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἶναι φωτεινά τινα σημεῖα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀρχηγοῦ ἡμῶν, μὲ τὰ ὁποῖα τὸν παρελάβομεν πρὸς ἀπομίμησιν. Ἄνευ τῶν ἀνωτέρω γνωρισμάτων ὁ μὲν Χριστὸς θὰ ἦτο χίμαιρα, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς οὐτοπία. Ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι χίμαιρα, διότι ὁ χαρακτήρ Του εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τοῦ προσώπου Του· οὔτε ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι οὐτοπία, διότι ἐν τῇ τελείᾳ ἐφαρμογῇ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Χριστοῦ κεῖται ἡ ἀήττητος τοῦ Χριστιανισμοῦ δύναμις. Ἀφοῦ δὲ οὕτω παρελάβομεν τὸν Χριστόν, πρέπει:

II. ***Νὰ περιπατῶμεν ἐν τῷ Χριστῷ, διότι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ὁδὸς ἡμῶν.*** Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι μόνον ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς ἡμῶν, τῶν ἐνεργειῶν καὶ κινήσεων ἡμῶν. Ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ ἡ ὁδός, ἐφ᾽ ἧς καλούμεθα νὰ περιπατήσωμεν. Ἡ ἄποψις αὕτη τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι συμφωνοτάτη πρὸς τὴν ἐπὶ τούτῳ διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, διακηρύξαντος «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ὁδός». Ἡ ὁδὸς ἑνώνει πάντοτε δύο μέρη: τὴν ἀφετηρίαν, δηλ. τὸν τόπον τῆς ἐκκινήσεως ἡμῶν, καὶ τὸ τέρμα, δηλ. τὸ μέρος ὅπου θέλομεν νὰ φθάσωμεν. Πᾶσα δὲ ὁδός, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, πρέπει νὰ ὁδευθῇ, πρέπει δηλ. νὰ περιπατῶμεν ἐν αὐτῇ. Θὰ ἦτο περιττὸν νὰ παρατηρήσω ὅτι ὁ Χριστός, ὡς ὁδὸς ἡμῶν, συνδέει τὴν γῆν μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης πρέπει νὰ βαδίζωμεν καὶ νὰ τρέχωμεν μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὸν Οὐρανόν, πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ὁδοῦ ταύτης τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ ἐπιδρᾷ λυσιτελῶς ἐπὶ τῆς πορείας ἡμῶν. Ἡ παρομοίωσις τοῦ Χριστοῦ πρὸς ὁδὸν οὐδόλως ἔχει σκοπὸν νὰ ἀποκοιμήσῃ τοὺς περιπατητὰς ἀλλὰ νὰ τοὺς διεγείρῃ πρὸς κίνησιν. Ἡ πρόσκλησις Αὐτοῦ πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ὅπως εὕρουν παρ᾽ Αὐτῷ ἀνάπαυσιν ἐκ τῶν πόνων καὶ τῶν μόχθων συνεπάγεται τὴν ἀνάληψιν τοῦ ζυγοῦ τοῦ Χριστοῦ ἐπ᾽ αὐτῶν. Πᾶσά Του πρόσκλησις πρὸς ἀνάπαυσιν, πρὸς εἰρήνην, πρὸς σωτηρίαν θέτει εἰς κίνησιν ἁπάσας τὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν προσκαλώμεθα εἰς σωτηρίαν, προτρεπόμεθα νὰ ἐργασθῶμεν αὐτὴν μετὰ φόβου καὶ τρόμου. Ὅταν προσκαλώμεθα εἰς εἰρήνην, παραινούμεθα νὰ εἰρηνεύωμεν μετὰ πάντων, καταπνίγοντες πᾶν αἴσθημα μίσους καὶ ἐκδικήσεως ἐν ἡμῖν. Ὅταν καλώμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐπανειλημμένως διεγειρόμεθα νὰ περιπατῶμεν, νὰ τρέχωμεν· διότι οὐδεμία στάσις καὶ οὐδεὶς σταθμὸς ὑπάρχει καθ᾽ ὁδόν. Χριστιανοί, μὴ σταματᾶτε εἰς τὴν Χριστιανικὴν ὑμῶν σταδιοδρομίαν· βαδίζετε, τρέξατε, ὁδεύσατε, ναί, πάντοτε κινεῖτε τοὺς πόδας σας πρὸς τὰ πρόσω. Μὴ ἀλλάξητε κατεύθυνσιν. Περιπατεῖτε, διὰ νὰ φθάσητε πρὸς τὸ τέρμα—τὸν οὐρανόν. Μὴ στραφῆτε πρὸς τὸν κόσμον πλέον καὶ πρὸς τὰ φθαρτὰ στοιχεῖα. Τοῦτο θὰ ἦναι θάνατος.

Μὴ ἀποθάνητε ἐνῷ καλεῖσθε νὰ ζήσητε. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Κολοσσῶν μικροῦ δεῖν ἤλλαξε κατεύθυνσιν· καὶ ἀμέσως ὁ Παῦλος καλεῖ τοὺς Κολοσσαεῖς νὰ συνέλθουν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ.

III. ***Ριζοῦσθε καὶ ἐποικοδομεῖσθε ἐν τῷ Χριστῷ, διότι Αὐτὸς εἶναι τὸ ἔδαφος.*** Ἡ ἰδέα τοῦ ἐδάφους εἶναι συμπληρωματικὴ τῶν προηγουμένων. Ὡς ἀρχηγός, ὁ Χριστὸς διευθύνει τὰς κινήσεις καὶ τὰ βήματα ἡμῶν πρός τινα διεύθυνσιν καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν παριστᾷ καὶ ἀντιπροσωπεύει ὁ ἴδιος. Ἐπίσης ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ ἔδαφος, ἐφ᾽ οὗ ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι αὐξάνομεν. Διὰ δύο εἰκόνων μεταδίδει εἰς ἡμᾶς ὁ Παῦλος μίαν σπουδαιοτάτην ἄποψιν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἡ μία εἰκὼν εἶναι εἰλημμένη ἐκ τῆς φυτολογίας, ἡ ἄλλη ἐκ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς· ἀμφότεραι ὅμως ἔχουσιν ὡς βάσιν τὸ ἔδαφος, ὅπερ εἶναι Αὐτός. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὑπερβολὴ ἂν εἴπωμεν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ πᾶν δι᾽ ἡμᾶς. Ἀκριβεστάτη ἄρα ἡ δήλωσις τοῦ Χριστοῦ: «Χωρὶς Ἐμοῦ δὲν δύνασθε νὰ κάμητε οὐδέν» (Ἰωάν. ιε΄, 5). ***Ἄνευ ἀρχηγοῦ*** ἐκστρατεία δὲν γίνεται· καὶ ἂν γίνῃ, ἐκ τῶν προτέρων εἶναι ἀσφαλὴς ἡ ἀποτυχία της. Στρέψατε πρὸς στιγμὴν ἓν βλέμμα πρὸς τὰ καθημερινὰ ναυάγια τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα ἠθέλησαν νὰ ζῶσι χωρὶς Χριστοῦ—χωρὶς ἀρχηγοῦ. ***Ἄνευ ὁδοῦ*** πορεία δὲν γίνεται, καὶ ***ἂν γίνῃ*** εἰς πᾶν βῆμα θὰ σκοντάπτουν οἱ ὁδεύοντες. Ἐπισκεφθῆτε τὰς φυλακὰς διὰ νὰ βεβαιωθῆτε περὶ τούτου. ***Ἄνευ ἐδάφους*** στερεοῦ καὶ γονίμου—ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ ὦμεν ἐρριζωμένοι διὰ νὰ αὐξάνωμεν, ὁ θάνατος καὶ ὁ μαρασμὸς θὰ ἦναι ἄφευκτος—ἄνευ δὲ ἐδάφους στερεοῦ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν, ἐρείπια θὰ ἦναι ὁ μισθὸς ἡμῶν μὲ τὴν πρώτην προσβολὴν τῶν ἀνέμων καὶ ὑδάτων (Ματθ. ζ΄, 24—27). Ὁ Χριστιανὸς παρίσταται καὶ ὡς φυτὸν καὶ ὡς οἰκοδομὴ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δέον νὰ ἐξετάσῃ ἐπὶ τίνος ἐδάφους εἶναι πεφυτευμένος ἢ ᾠκοδομημένος. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ ἔδαφός του εἶναι ὁ Χριστός. Ἡ ἰδέα εἶναι εὔκολος, διότι πολλάκις προέρχεται καὶ ἐξ ὑποβολῆς. Τὸ ζωτικὸν ζήτημα διὰ πάντα Χριστιανὸν εἶναι ἐὰν ὄντως αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ ὅτι ἡ ζωή του προέρχεται ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. Τὰ αἰσθήματα, αἱ σκέψεις καὶ αἱ ἐκδηλώσεις ἐν γένει τοῦ ἀτόμου του εἶναι ἐξωτερικεύσεις τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ; Πᾶν ὅ,τι γίνεται ἐν αὐτῷ καὶ γίνεται κατ᾽ ἀπομίμησιν τοῦ ὅ,τι θὰ ἐγίνετο ἐν τῷ Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ:

Χριστιανέ! Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀρχηγός σου· ἀκολούθει Αὐτόν· ἐμπιστεύθητι εἰς Αὐτὸν τυφλῶς καὶ ἀγογγύστως καὶ ἀνεπιφυλάκτως.

Ὁ Χριστὸς ἡ ὁδός σου· περιπάτει ἐν᾽ Αὐτῷ, βάδιζε χωρὶς στάσεις καὶ λοξοδρομίας.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἔδαφός σου· ρίψον βαθείας τὰς ρίζας σου ἐν Αὐτῷ. Οὕτω καὶ μόνον οὕτω, θὰ δυνηθῇς νὰ ἀφομοιωθῇς πρὸς τὸν χαρακτῆρά Του, χωρὶς νὰ διατρέχῃς τὸν κίνδυνον νὰ παρασυρθῇς ἀπὸ τὰ ρεύματα καὶ τὰ πάθη τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος. Ὁ Κύριος βοηθός σου! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΜΩΫΣΗΣ

Ὁ Μωϋσῆς εἶναι εἷς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ἀνδρῶν ὄχι μόνον τοῦ Ἰσραὴλ ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου. Ἡ Ἱστορία ἀναφέρει πολλοὺς μεγάλους ἄνδρας, οἵτινες ἔδρασαν εἰς διαφόρους κλάδους καὶ πολλαπλῶς εὐηργέτησαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἔχομεν μεγάλους πατριώτας οἵτινες ἐθυσίασαν πολλά, μερικοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ τὴν ζωήν των, ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ καλοῦ τῆς πατρίδος των. Ἔχομεν μεγάλους κυβερνήτας καὶ πολιτικούς, οἵτινες διεμόρφωσαν καὶ ἀνέδειξαν μεγάλα ἔθνη· ἔχομεν μεγάλους στρατηγούς, οἵτινες ἔσωσαν ἢ ἐμεγάλυναν τὴν πατρίδα των· ἔχομεν μεγάλους νομοθέτας, οἵτινες ἐπενόησαν σοφοὺς νόμους καὶ διωργάνωσαν καὶ ἐσυστηματοποίησαν κυβερνήσεις. Ἔχομεν μεγάλους κοινωνικοὺς ἐλευθερωτάς, οἵτινες κατέστειλαν τὴν δύναμιν πανισχύρων τυράννων καὶ ἐβελτίωσαν τὴν θέσιν τῶν ἀδυνάτων καὶ τοῦ λαοῦ· ἔχομεν μεγάλους θρησκευτικοὺς ὁδηγοὺς καὶ ἀναμορφωτάς, οἵτινες διεφώτισαν τοὺς ἀνθρώπους, ἔσωσαν αὐτοὺς ἀπὸ πλάνας καὶ δεισιδαιμονίας καὶ ἐδίδαξαν τὴν ἀλήθειαν· ἔχομεν μεγάλους προφήτας ἀπεσταλμένους ἀπὸ τὸν Θεόν, οἵτινες ἐστιγμάτισαν τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν διαστροφὴν καὶ κατάπτωσιν καὶ ὡδήγησαν πολλοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μωϋσῆς ἦτο ὅλα αὐτά. Μέγας πατριώτης, πολιτικός, κυβερνήτης. στρατηγός, νομοθέτης, κοινωνικὸς ἐλευθερωτής, θρησκευτικὸς ἀναμορφωτής, προφήτης τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀμέσως εὐηργετήθησαν δι᾿ αὐτοῦ, ἦσαν βεβαίως οἱ Ἰσραηλῖται, ἀλλ᾿ ὅπως ὁ Ἰησοῦς, οὕτως ὁ Μωϋσῆς κατέστη προσωπικότης παγκοσμία, διότι διὰ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ χαρακτῆρός του εὐηργέτησεν ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα. Εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως καὶ τῶν ἀγώνων του εἷς μόνον τὸν ὑπερβαίνει— ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς—καὶ ἴσως ὁ Παῦλος.

Ἡ ζωή του ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Φαραώ. Ὁ Μωϋσῆς ἐγεννήθη εἰς ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰσραὴλ ὑφίστατο μίαν ἀπὸ τὰς σκληροτέρας δουλείας, τὰς ὁποίας λαὸς ἐδοκίμασεν ποτὲ εἰς τὸν κόσμον. Ἡ καταπίεσις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὑπέφερεν, περιγράφεται συντόμως μέν, ἀλλὰ ζωηρῶς εἰς τὸ 1ον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τῆς Ἐξόδου. Πολὺς θόρυβος ἐγένετο καὶ γίνεται σήμερον διὰ τὴν καταπίεσιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐργατῶν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀσυνειδήτων. Τὸ ἐργατικὸν ὅμως πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Μωϋσέως ἐν Αἰγύπτῳ, ἦτο ἀσυγκρίτως δυσκολώτερον καὶ ἀνθρωπίνως ἄλυτον. Ἀπὸ ὅσα ἔργα βλέπει τις σήμερον ἐν Αἰγύπτῳ διασωθέντα ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐννοεῖ εὐκόλως ὁποία καὶ ὁπόση σκληρὰ ἐργασία ἀπητήθη διὰ νὰ γίνουν τὰ κολοσσιαῖα ταῦτα ἔργα. Τὴν σκληρὰν ταύτην ἐργασίαν δὲν ἐξετέλεσαν οἱ ἐλεύθεροι Αἰγύπτιοι, ἀλλ᾿ οἱ δοῦλοι Ἑβραῖοι, ὑπὸ τὸ μαστίγιον τοῦ Αἰγυπτίου κυρίου των.

Ὁ Θεός, ἂν καὶ ἀφῆκε τὸν Ἰσραὴλ νὰ ὑποφέρῃ ἐπί τινα χρόνον, δὲν τὸν εἶχε λησμονήσει. Ἔστειλεν εἰς αὐτὸν ἐλευθερωτὴν τὸν Μωϋσῆν. Ὁ μέγας οὗτος ἀνήρ, ἀφοῦ κατὰ θαυμαστὸν τῆς Θείας Προνοίας τρόπον ἐσώθη ὡς νήπιον ἀπὸ τὸν ἐπιβεβλημένον θάνατον, εἰσήχθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Φαραώ, ὅπου ἔλαβεν

ἀνατροφὴν καὶ μόρφωσιν Αἰγυπτίου πρίγκηπος. Τὸ Αἰγυπτιακὸν ἔθνος ἦτο τότε τὸ μᾶλλον πεπολιτισμένον τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὁ δὲ Μωϋσῆς, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, εἶχε τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὰς εὐκολίας νὰ ἀποκτήσῃ τὴν καλλιτέραν παιδείαν καὶ μόρφωσιν τῆς ἐποχῆς του. Ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρει ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἦτο ὁ πρῶτος ἱερεὺς τῆς Ὀσίριδος. Ἐπίσης, ὅτι σταλεὶς ὡς στρατηγὸς ἐναντίον τῶν Αἰθιόπων, τοὺς κατέκτησεν. Ὁ Φίλων ἀναφέρει ὅτι εἶχε διδαχθῇ ὅλην τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου καὶ τῶν Ἑλλήνων. Εἴτε ἀληθεύουν αἱ παραδόσεις αὗται εἴτε ὄχι, εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶχε διδαχθῇ ὅλην τὴν σοφίαν τῆς ἐποχῆς του καὶ εἶχε λάβει ὅλην τὴν ἀναγκαίαν μόρφωσιν διὰ τὸ μέγα ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ Θεία Πρόνοια τὸν προητοίμαζεν. Ἡ θέσις του ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Φαραὼ ἦτο πολὺ ὑψηλή. Εἶχεν ὅλα ὅσα εἷς φιλόδοξος νέος ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ καὶ ἴσως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Αἰγυπτιακὸν θρόνον δὲν ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀνέλθῃ μίαν ἡμέραν. Ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς ἐπροτίμησε νὰ ταυτίσῃ τὴν ζωήν του μὲ τὸν καταδυναστευόμενον καὶ πάσχοντα λαόν του, τοῦ ὁποίου τὴν δυστυχίαν ἐθεώρει ἰδικήν του. Μίαν ἡμέραν, ἰδὼν Αἰγύπτιόν τινα νὰ κτυπᾷ ἕναν ὁμόφυλόν του Ἑβραῖον, ἐπετέθη ἐναντίον του, τὸν ἐφόνευσε καὶ τὸν ἔκρυψεν ὑπὸ τὴν ἄμμον. Ἡ πρᾶξίς του αὕτη ἐφανέρωσε τὸν πατριωτισμόν, ὅστις ἐκόχλαζεν εἰς τὴν νεαράν του ψυχήν, ἀλλὰ δὲν ἦτο πρᾶξις συνετή. Τὴν ἑπομένην, ὅταν ἐπεμβὰς προσπάθησε νὰ συμβιβάσῃ δύο ἐρίζοντας ὁμοεθνεῖς του, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἦτο ὁ ὑπ' αὐτοῦ σωθείς, ἔμαθε μὲ πολλὴν ἀπογοήτευσιν πρῶτον ὅτι ὁ φόνος τοῦ Αἰγυπτίου εἶχε γίνει γνωστὸς καὶ δεύτερον, ὅτι ὁ λαός του δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ τὸν ἐννοήσῃ, οὔτε ἕτοιμος διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ. Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ φόνου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ ἡ ἀπογοήτευσις τοῦ Μωϋσέως τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἀπέλθῃ ἐξ Αἰγύπτου καὶ νὰ ζητήσῃ ἄσυλον εἰς Μαδιάμ, ὅπου ἐφιλοξενήθη ἀπὸ τὸν ἱερέα τοῦ τόπου Ἰοθόρ, τοῦ ὁποίου τὴν θυγατέρα ἐνυμφεύθη.

Ἡ κλῆσίς του ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀποστολή του. Τεσσαράκοντα ἐτῶν ἦτο ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ἦλθεν εἰς Μαδιάμ, ὅπου ἔμεινεν ἄλλα τεσσαράκοντα ἔτη. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἶχεν ἀρκετὸν καιρὸν νὰ σκεφθῇ! Βεβαίως ἡ ζωή του ἐν Μαδιὰμ δὲν ἦτο μὲν πριγκηπική, ἦτο ὅμως ἥσυχος, εἰρηνικὴ καὶ εὐτυχὴς μὲ τὴν καλήν του σύζυγον, μὲ τὰ τέκνα του καὶ μὲ τὸν ἀγαθὸν πενθερόν του. Ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς δὲν ἦτο προωρισμένος διὰ μίαν τοιαύτην ζωήν, ἤρεμον, ἀδρανῆ, ἄχρηστον. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι πολλάκις ἐσκέπτετο τοὺς καταπιεζομένους ἀδελφούς του καὶ ἐθλίβετο δι' αὐτούς, ἀλλ' εἶχεν ἐντελῶς ἀπελπισθῇ ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ λυτρωθοῦν, ὄχι μόνον διότι αἱ καταπιεσταί των ἦσαν ἰσχυροὶ ἀλλὰ καὶ διότι οἱ ἴδιοι οὔτε κἂν ἐσκέπτοντο περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἀπολυτρώσεώς των. Ὁ Μωϋσῆς εἶχε καταλήξει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Ἰσραὴλ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς δουλείας εἶχεν ὁλοκλήρως ἐκφυλισθῇ καὶ δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του. Ὁ Μωϋσῆς ὁ ἴδιος δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτόν του ὅτι ἦτο ἱκανὸς νὰ τοὺς βοηθήσῃ· διὰ τοῦτο ἔμεινεν ἀδρανὴς ἐπὶ τόσα ἔτη ἐν Μαδιάμ, βόσκων ὡς κοινὸς ποιμὴν τὰ ποίμνια τοῦ πενθεροῦ του Ἰοθόρ.

Μίαν ὅμως ἡμέραν ὁ Θεὸς ἀπεκαλύφθη εἰς αὐτὸν κατὰ τρόπον πολὺ ἐμφαντικὸν καὶ τὸν ἐκάλεσε νὰ ἀφήσῃ τὴν ζωὴν τῆς ἀδρανείας καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐλευ-

θερώση τὸν λαόν του. Ὁ Μωϋσῆς, παρ' ὅλην τὴν Θείαν ταύτην ἐπίσκεψιν, ἀκόμη ἀμφέβαλλεν ὅτι ἦτο δυνατὴ ἡ λύτρωσις τοῦ λαοῦ του. Προέβαλεν ὡς ἐπιχειρήματα· πρῶτον, τὴν κατάστασιν τοῦ φρονήματος τοῦ Ἰσραήλ, ἔπειτα τὴν ἰδικήν του ἀναρμοδιότητα καὶ ἀνικανότητα δι' ἓν τόσον μέγα ἔργον. Ὁ Θεὸς τὸν διεβεβαίωσεν ὅτι θὰ ἦναι μαζύ του καὶ ὅτι θὰ τὸν βοηθήση εἰς τὸ δύσκολον ἔργον του. Ὁ Μωϋσῆς ὅμως προέβαλε καὶ μίαν ἄλλην δυσκολίαν, ἓν φυσικόν του ἐλάττωμα· εἶπεν ὅτι ἦτο βραδύστομος καὶ βραδύγλωσσος. Ὁ Θεὸς καὶ διὰ τὸ πρόσκομμα τοῦτο εὗρε τὴν θεραπείαν, ὑποδείξας εἰς τὸν Μωϋσῆν νὰ παραλάβη με' ἑαυτοῦ, ὡς συνεργάτην εἰς τὸν ἀγῶνα του, τὸν ἀδελφόν του Ἀαρών.

Ἐπὶ τέλους ὁ Μωϋσῆς ὑπήκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ, ἐδέχθη τὴν μεγάλην ἐντολήν· καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Πόσον ὅμως διάφορος ἦτο ἀπὸ τὸν ἄλλοτε Μωϋσῆν! Τὰ ἔτη καὶ ἡ πεῖρα τὸν εἶχον διδάξει ὅτι μὲ τὸν τυφλὸν πατριωτισμὸν καὶ μὲ τὴν βίαν δὲν λύονται τὰ δύσκολα προβλήματα ἀλλὰ μὲ πολλὴν φρόνησιν καὶ μὲ καλῶς μελετημένα μέτρα. Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς Αἴγυπτον, πρῶτον συνενοήθη αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός του Ἀαρὼν μὲ τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰσραήλ. Ἀφοῦ δὲ ἐξησφάλισαν τὴν ἐμπιστοσύνην των καὶ ἔλαβον τὴν ἐντολὴν τῆς ἀντιπροσωπεύσεώς των, μετέβησαν εἰς τὸν Φαραώ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς εἶπεν: «Οὕτω λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου διὰ νὰ ἑορτάσωσι εἰς ἐμὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ.» Ὁ Φαραὼ φυσικὰ ἀντέστη. Ἐπηκολούθησαν ὅμως αἱ δέκα πληγαί, αἱ ὁποῖαι ἐξηνάγκασαν ἐπὶ τέλους τὸν Φαραὼ νὰ ἐνδώση, καὶ οὕτω μίαν νύκτα ὅλος ὁ λαὸς Ἰσραήλ, μὲ τὰ κτήνη του καὶ τὰ ὑπάρχοντά του, ἐξεκίνησεν ἐξ Αἰγύπτου διευθυνθεὶς πρὸς τὴν ἔρημον. Οἱ Αἰγύπτιοι μεταμεληθέντες ἔστειλαν καταδιωκτικὸν σῶμα ἐναντίον των, ἀλλὰ τοῦτο ὁλόκληρον κατεστράφη, ἐνῷ ὁ Ἰσραὴλ ἐσώθη.

Ὁ Μωϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ μὲ τὸν Ἰσραήλ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀρχίζει ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ὡς ἔθνους ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου. Ὁ Μωϋσῆς εἶναι ὁ ἀρχηγὸς καὶ κυβερνήτης του. Ἀλλὰ διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ Λαὸς Ἰσραὴλ νὰ ζήση καὶ νὰ εὐδοκιμήση ὡς ἔθνος, ἦτο ἀνάγκη πρῶτον νὰ διδαχθῇ καὶ νὰ διαπαιδαγωγηθῇ. Ἂν δὲ ἦτο δύσκολον διὰ τὸν Μωϋσῆν νὰ τοὺς ἐξαγάγη ἐκ γῆς Αἰγύπτου καὶ νὰ τοὺς ἐλευθερώση ἀπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Αἰγυπτίων, ἦτο πολὺ δυσκολώτερον νὰ τοὺς διδάξη νὰ ζήσουν ἐλεύθερον ἐθνικὸν βίον. Ἦτο εὐκολώτερον νὰ τοὺς λυτρώση ἀπὸ τοὺς καταπιεστάς των παρὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώση ἀπὸ τὰς ἕξεις τῆς δουλείας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἐξόδου καὶ τῶν Ἀριθμῶν ἀναφέρονται αἱ μεγάλαι δυσκολίαι, τὰς ὁποίας ὁ Μωϋσῆς συνήντησεν εἰς τὸ ἔργον τῆς πολιτικῆς, τῆς ἐθνικῆς, τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς μορφώσεως τοῦ Ἰσραήλ. Πολλάκις ἐξηγέρθησαν ἐναντίον του ἐν τῇ ἐρήμῳ, ζητοῦντες νὰ ἐπιστρέψουν ὀπίσω εἰς τὴν Αἴγυπτον, προτιμῶντες τὴν δουλείαν μᾶλλον, μὲ τὰ ἀγγούρια, τὰ σκόρδα καὶ τὰ κρόμμυα τῆς Αἰγύπτου, παρὰ τὴν ἐλευθερίαν μὲ τὴν στέρησιν μικρῶν τινων πραγμάτων. Ἀκόμη καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας εἶχον τόσον ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ περιβάλλον, ὥστε εἰς μίαν προσωρινὴν τοῦ Μωϋσέως ἀπουσίαν ἐξηνάγκασαν τὸν Ἀαρὼν νὰ κατασκευάση δι' αὐτοὺς χρυσοῦν μόσχον διὰ νὰ τὸν λατρεύουν. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς

ὁ ἀδελφός του Ἀαρὼν καὶ ἡ ἀδελφή του Μαριὰμ τὸν ἐπίκραναν διὰ τῆς στάσεώς των.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὰ σύνορα τῆς Χαναὰν καὶ ἐστάλησαν οἱ κατάσκοποι διὰ νὰ κατασκοπεύσουν τὴν χώραν, ὁ λαὸς Ἰσραὴλ ἐτρόμαξεν ἀπὸ τὴν ἔκθεσίν των. Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν κατασκόπων, ἡ γῆ Χαναὰν ἦτο θαυμασία χώρα, γῆ ῥέουσα μέλι καὶ γάλα, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ καλοὶ πολεμισταί, αἱ δὲ πόλεις των ὅλαι καλῶς περιτετειχισμέναι. Ὁ λαὸς Ἰσραήλ, ἀντὶ νὰ ἀντλήσῃ θάρρος καὶ δύναμιν ἀπὸ τὴν κτηθεῖσαν ἐλευθερίαν του καὶ νὰ εἰσέλθῃ μὲ αἰσιοδοξίαν εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐδειλίασεν, ἔκλαυσε καὶ παρεπονέθη τόσον πικρῶς ἐναντίον τοῦ Μωϋσέως, ὥστε ἄλλος τις εἰς τὴν θέσιν του θὰ ἀπεγοητεύετο ὁλοκλήρως καὶ θὰ παρῃτεῖτο τοῦ ἐγχειρήματος. Ὁ Μωϋσῆς ἁπλῶς εἶδεν ὅτι ὁ λαὸς Ἰσραὴλ δὲν ἦτο ἀκόμη ὥριμος διὰ τὸ μέγα ἔργον τῆς κατακτήσεως τῆς Χαναάν, δι' ὃ ἔφερεν αὐτὸν ὀπίσω εἰς τὴν ἔρημον. Ἐκεῖ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐδίδασκε καὶ κατήρτιζεν αὐτοὺς διὰ τὴν ἐθνικήν των ἀποκατάστασιν, ἀνεχόμενος τὰς ἐπιθέσεις των καὶ ὑποφέρων μεθ' ὑπομονῆς τὰς ἰδιοτροπίας καὶ τὰς ἀντιστάσεις των. Ἐκεῖ εἰς τὴν ἔρημον, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς πῶς νὰ Τὸν λατρεύουν. Ἐκεῖ ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς ποῖαι ἦσαν αἱ ἐθνικαί, κοινωνικαὶ καὶ οἰκογενειακαί των ὑποχρεώσεις καὶ ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς κατόπιν ἐθνικῆς των ζωῆς.

Τεσσαράκοντα ἔτη παρῆλθον καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὰ ἐξέλιπεν ἡ παλαιὰ γενεά, τὴν ὁποίαν ἡ πολυχρόνιος δουλεία καὶ αἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἀποκτηθεῖσαι ἕξεις εἶχον καταστήσει ἀνεπίδεκτον μιᾶς ἐλευθέρας ἐθνικῆς ζωῆς. Ἦλθεν ἡ νέα γενεὰ μὲ νέον πνεῦμα, μὲ νέαν μόρφωσιν, μὲ γνήσιον πατριωτικὸν ζῆλον καὶ μὲ νέα ἐθνικὰ ἰδεώδη. Ὁ Μωϋσῆς ἐπέζησε νὰ ἴδῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, ἀλλὰ δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν Χαναάν. Εἶδεν ὅμως αὐτὴν ἀπὸ τὴν κορυφὴν Φασγᾶ τοῦ ὄρους Νεβὼ καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ, ὅπως ἔζησεν, ἐν ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Θεοῦ, εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής, ἀφήσας ὡς διάδοχόν του νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του τὸν πιστὸν καὶ γενναῖον Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ. Οἱ Ἰσραηλῖται ἐπένθησαν τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας.

Ὁ Μωϋσῆς ὡς θεμελιωτὴς ἔθνους. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξάρωμεν ἰδιαιτέρως τὸ ἔργον τοῦ Μωϋσέως ὡς θεμελιωτοῦ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Ἔθνους. Πρὸ αὐτοῦ ὁ λαὸς Ἰσραὴλ δὲν ἦτο εἰμὴ μία ἀγέλη ἀνθρώπων συνειθισμένων εἰς τὴν δουλείαν, χωρὶς ἐθνικὴν ὑπόστασιν. Ὑπὸ τὸν Μωϋσῆν ἔγειναν ἔθνος, μὲ ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ ἐθνικὰς βλέψεις. Ὡς ἔθνος ὅμως ὠργανωμένον εἶχον ἀνάγκην ἀπὸ νόμους καὶ θεσμούς. Ὁ Μωϋσῆς, ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τοὺς καταλληλοτέρους νόμους διὰ τὴν ἐποχήν των. Τὴν εὐδοκίμησίν των ὅμως καὶ τὴν πρόοδον ὡς ἔθνους συνεταύτισε μᾶλλον μὲ τὴν πίστιν των καὶ τὴν ὑπακοήν των εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν, εἰς τὸν Ἰεχωβᾶ. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ Θεοῦ αἱ ἰδέαι τοῦ Ἰσραὴλ ἦσαν συγκεχυμέναι. Ὁ Ἰεχωβᾶ ἦτο ὁ ἐθνικός των Θεός, ὅπως ὁ Βάαλ ἦτο ὁ ἐθνικὸς θεός τῶν Φιλισταίων.

Ὁ Μωϋσῆς ὅμως ἐδίδαξεν τοὺς Ἰσραηλίτας ὅτι ὁ Ἰεχωβᾶ εἶναι ὁ Ὤν, ὁ Θεὸς δηλαδὴ ὅλου τοῦ κόσμου, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα πληροῖ τὴν γῆν (Ἔξοδ. ιθ'. 5, 6, Ἀριθ. ιδ'. 21). Οἱ δὲ νόμοι τοὺς ὁποίους ἔδωκεν εἰς αὐτούς, δὲν ἦσαν ὅπως

οἱ νόμοι τῶν ἄλλων ἐθνῶν· ὄχι μόνον διότι ἦσαν ἀσυγκρίτως σοφώτεροι καὶ πεπολιτισμένοι, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἦσαν νόμοι ἀνθρώπινοι· ἦσαν ἡ ἔκφρασις καὶ ἡ ἐκδήλωσις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Δεκάλογος δεικνύει τὰ καθήκοντα τοῦ Ἰσραηλίτου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον· ἐκτὸς ὅμως τοῦ Δεκαλόγου, ὁ Μωϋσῆς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς καὶ ἄλλους νόμους, συμπληρωματικούς. Οἱ νόμοι οὗτοι ἐδείκνυον εἰς αὐτοὺς λεπτομερέστερον ποῖα ἦσαν τὰ ἰδιωτικὰ καὶ τὰ δημόσια, τὰ θρησκευτικὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ καθήκοντά των. Κανεὶς κώδιξ νόμων δὲν ἦτο τόσον σοφὸς καὶ δίκαιος, ὅσον ὁ Μωσαϊκός, ὄχι μόνον τότε ἀλλὰ καὶ κατόπιν· Ἦτο ἀνώτερος τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ρωμαϊκοῦ καὶ ἀκόμη αὐτοῦ τοῦ Ἀγγλικοῦ· διότι ἐνῷ ἡ κεντρικὴ ἰδέα τοῦ Ἀγγλικοῦ νόμου εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου, ἡ τοῦ Μωσαϊκοῦ εἶναι ἡ ἀδελφότης.

Μαθήματα. 1. Ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰωσήφ, οὕτως εἰς τὴν τοῦ Μωϋσέως βλέπομεν πόσον θαυμασίως ἐξυπηρετοῦνται αἱ βουλαὶ τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν λαόν του. Οἱ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου ἐξέδωκαν ἕνα ἀπάνθρωπον νόμον — νὰ θανατώνωνται τὰ ἄρρενα τέκνα τῶν Ἑβραίων. Ὁ σκληρὸς ὅμως οὗτος νόμος συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἓν ἄσημον βρέφος, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ὁ μέγας Μωϋσῆς, ὁ ἐλευθερωτὴς τοῦ Ἰσραήλ.

2. Ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ Πρὸς Ἑβρ. Ἐπιστολῇ (ια΄. 24—25): «Διὰ πίστεως ὁ Μωϋσῆς, ἀφοῦ ἐμεγάλωσεν, ἠρνήθη νὰ λέγηται υἱὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραώ, προτιμήσας μᾶλλον νὰ κακουχῆται μὲ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ ἔχῃ πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν ἁμαρτίας». Ἐδῶ ἔχομεν ἓν παράδειγμα γνησίου πατριωτισμοῦ. Ὁ ἀληθὴς πατριώτης ἀφίνει κατὰ μέρος τὰ ἀτομικά του συμφέροντα, τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς εὐχαριστήσεις· δὲν φοβεῖται τὰς δυσκολίας καὶ τὰ παθήματα καὶ τὸ μόνον πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον δίδει τὰ πάντα καὶ τὸν ἑαυτόν του, εἶναι ἡ σωτηρία, ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ ἔθνους του.

3. Ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Ἀριθμῶν (ιβ΄. 3) ἀναγινώσκομεν: «Καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ Μωϋσῆς ἦτο πρᾳῢς σφόδρα, ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς.» Ἐδῶ ἔγκειται τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Μωϋσέως μὲ ἕνα λαὸν τόσον ἀνόητον, δύστροπον, ἀπειθάρχητον, καὶ σκληροτράχηλον.

Ἡ πρᾳότης του ἡ ὑπομονή, συγκαταβατικότης καὶ συγχωρητικότης του ἦσαν τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων κατώρθωσε νὰ παιδαγωδήσῃ, κυβερνήσῃ καὶ σώσῃ τὸν Ἰσραήλ. Δὲν ἦτο τοιοῦτος ὁ Μωϋσῆς ὅταν ἦτο νέος· καὶ διὰ τοῦτο ἀπέτυχεν· Ἀφοῦ ὅμως τὰ ἔτη καὶ ἡ πεῖρα τὸν ἐδίδαξαν, τότε ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαόν Του διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ τὸν ἐλευθερώσῃ.

4. Ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ Πρὸς Ἑβρ. ια΄. 27: «Διὰ πίστεως ὁ Μωϋσῆς ἀφῆκε τὴν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· διότι ὡς βλέπων τὸν ἀόρατον ἐνεκαρτέρησεν» Ἐδῶ ἔγκειται τὸ μυστικὸν τῆς δυνάμεως καί τῆς ἀντοχῆς τοῦ Μωϋσέως ἐν μέσῳ τῶν τεραστίων δυσκολιῶν καὶ ἀπογοητεύσεων τοῦ ἐγχειρήματός του. Ὁ Μωϋσῆς διαρκῶς ἔβλεπε τὸν ἀόρατον Θεόν· συνεκοινώνει μετ᾽ Αὐτοῦ δι᾽ ἀδιαλείπτου προσευχῆς καὶ ἤντλει παρ᾽ Αὐτοῦ ὡς ἀπὸ διαρκοῦς καὶ ἀκενώτου πηγῆς ὅλην τὴν δύναμιν καὶ τὸ θάρρος, τὴν αἰσιοδοξίαν καὶ τὴν ἐλπίδα, τῆς ὁποίας εἶχεν ἀνάγκην διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐγκαρτερήσῃ ἕως τέλους

5. Τετράκις ὁ συγγραφεὺς τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς ἀναφέρει εἰς τὸ ια΄. κεφαλ. περὶ τοῦ Μωϋσέως ὅτι ὅ,τι κατώρθωσε, τὸ κατώρθωσε «διὰ πίστεως» (ἐδάφ. 23, 24, 27, 28). Καὶ εἶναι φανερὸν ἀπὸ ὅλην τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ Μωϋσέως ὅτι αὗται ἐπετεύχθησαν κυρίως διὰ τῆς ἀκραδάντου εἰς τὸν Θεὸν πίστεως καὶ ἐμπιστοσύνης του. Τοιούτων ἀρχηγῶν κατ' ἐξοχὴν ἔχει ἀνάγκην ὁ κόσμος σήμερον διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ λύσῃ τὰ μεγάλα του προβλήματα, τὰ ἐργατικά, τὰ κοινωνικά, τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ διεθνῆ, τὰ ὁποῖα τὸν κρατοῦν εἰς ἀναστάτωσιν. Μόνον εὐφυΐα καὶ διπλωματικὴ ἱκανότης, μόνον θάρρος καὶ τόλμη δὲν ἀρκοῦν, οὔτε μόνον αὐταπάρνησις καὶ αὐτοθυσία. Ὅλα αὐτὰ ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχουν, καὶ πρέπει νὰ ὑπάρχουν. Πρωτίστως ὅμως χρειάζεται ἡ πίστις εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ὑπακοὴ εἰς Αὐτὸν καὶ εἰς τὸ δίκαιον καὶ ἅγιον θέλημά Του.

Βοστώνη. ***Χ. Γ. Τόκας.***

Η ΑΙΩΝΙΟΣ ΖΩΗ

Ἡ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἑνότης ὑπονοεῖ ριζικὴν μεταβολήν. «Ἐάν τις ἦνα ἐν Χριστῷ εἶναι νέα κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθον, ἰδού, τὰ πάντα ἔγειναν νέα» (Β΄. Κορινθ. ε΄, 17). Χωρὶς τὴν μεταβολὴν αὐτὴν δὲν ὑπάρχει ζωή· ὁ ἄνθρωπος εἶναι πνευματικῶς νεκρός. Ὅταν ὅμως κατοικήσῃ ὁ Χριστὸς ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου, «τὰ πάντα γίνονται νέα», διότι ὁ ἄνθρωπος ἀναγεννᾶται.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη, ἡ ***ἀναγέννησις***, εἶναι μετάβασις ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. Ὄχι ἐκ τοῦ σωματικοῦ θανάτου, ἀλλ' ἐκ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου μεταβαίνει εἰς τὴν νέαν ζωὴν διὰ τῆς ἀναγεννήσεως. Ἡ δὲ ἀναγέννησις εἶναι οριστικὴ στροφὴ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας πρὸς τὸν Θεόν. Ἀπὸ τῆς παρούσης ζωῆς ὁ ἄνθρωπος πολιτογραφεῖται εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διότι πρέπει νὰ ἀνήκῃ ἕκαστος εἰς μίαν ἐκ τῶν δύο βασιλειῶν — ἢ εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ φωτός, ἢ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ σκότους, τοῦ Σατανᾶ.

«***Νέα κτίσις***» ***σημαίνει*** «***νέον εἶδος***». Ὅπως τὰ ὀπωρικὰ δὲν ἐξελίσσονται εἰς λάχανα, οὔτε τὰ ζῶα εἰς ἀνθρώπους, οὕτως ***ἡ νέα κτίσις*** ἐν Χριστῷ δὲν παράγεται ἀπὸ τὸν παλαιὸν σαρκικὸν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας. «Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος εἶναι Πνεῦμα» (Ἰωάν. γ΄, 6). Ἐν τούτοις συμβαίνει πολλάκις νὰ παρουσιάζῃ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου ἓν ἄτομον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀνεγεννήθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Ἀπαιτεῖται τότε προσεκτικὴ ἐξέτασις, βασιζομένη ἐπὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀνακαλυφθῇ τὸ κίβδηλον καὶ ἀπατηλὸν ὁμοίωμα.

Ποῦ ἔγκειται ἡ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο; Μιὰ ἁπλουστάτη παραβολὴ ἑνὸς ἀδάμαντος πρὸς ἓν βαλανίδιον, δύναται νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν. Ὁ ἀδάμας ἔχει προσόντα ἐξόχου διαφανείας, παραλλαγῶν, ἀνταυγείας καὶ σπινθηροβόλου φωτός. Τὸ βαλανίδιον οὐδὲν τούτων ἔχει, καὶ παραβαλλόμενον πρὸς τὸν ἀδάμαντα εἶναι μηδαμινῆς ἀξίας ἀντικείμενον. Ἀλλ' ἐὰν θάψωμεν καὶ τὰ δύο εἰς τὴν γῆν, τὸ βελανίδιον θὰ βλαστήσῃ καὶ ἀνέλθῃ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, θὰ ἀναπτύξῃ κορμὸν εὐθυτενῆ, ὅστις σὺν τῷ χρόνῳ θὰ φέρῃ κλάδους καὶ καρ-

πόν. Ὁ δὲ ἀδάμας θὰ μείνῃ ἀμετάβλητος, ἴσως καὶ κατά τι ἠλλοιωμένος. Ποῦ ἔγκειται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο; Τὸ βαλανίδιον ἔχει ζωήν, ὁ ἀδάμας ἦτο καὶ μένει νεκρός. Ὁμοίως καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχουν οἱ ἔχοντες ἐμφάνισιν προτύπου ἠθικότητος, φιλανθρωπίας καὶ ὅλων τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, πλὴν τοῦ ἑνὸς ἀπαραιτήτου προσόντος — **τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως** — ἥτις ἐξασφαλίζει τὴν αἰώνιον ζωήν. Ἐνῷ ψυχὰς ἀναγεγεννημένας, αἱ ὁποῖαι κατέχουν τὸ πολυτιμότατον τοῦτο προσὸν — τὴν αἰώνιον ζωὴν — εὑρίσκομεν μεταξὺ τῶν ταπεινοτέρων καὶ ἀμαθεστάτων ἀνθρώπων, οἵτινες ὅμως ἠξιώθησαν νὰ λάβουν νὴν ἀναγέννησιν εἰς τὴν νέαν ζωὴν ἐν Χριστῷ, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου.

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἁπλῶς σύστημα ἠθικῆς. Εἶναι ἡ σπορὰ **νέας ζωῆς** — ἡ ἀρχὴ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Ἐάν τις ἦναι ἐν Χριστῷ, εἶναι νέα κτίσις». Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἦναι ἠθικὸς καὶ νὰ ἀσκῇ φιλανθρωπίαν πρὸς τοὺς ὁμοίους του. Καὶ ὅλας ἀκόμη τὰς ἀρετὰς τῆς ἀπὸ τοῦ Ὄρους διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐφαρμόσῃ, ταῦτα δὲν θὰ ἦσαν ἱκανὰ πρὸς σωτηρίαν, καθ᾽ ὅσον **ἡ σωτηρία εἶναι δωρεὰ τοῦ Χριστοῦ,** μόνον δὲ διὰ τῆς **ἑνότητος μετὰ τοῦ Χριστοῦ,** καὶ διὰ τῆς **ἀποκτήσεως τῆς νέας αὐτῆς ζωῆς** — τῆς ἀναγεννήσεως — εἰσέρχεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. «Ὁ ἔχων τὸν Υἱὸν ἔχει ζωήν ὁ μὴ ἔχων τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν δὲν ἔχει» (Α. Ἰω. ε΄, 12).

Ἀλλ᾽ ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἀξίωσιν, ὅπως εὕρῃ τὸν Θεὸν καὶ τὴν σωτηρίαν κατὰ τὴν ἰδίαν του μέθοδον. Ὁ Θεὸς ὅμως, μὲ τὴν σαφεστάτην γλῶσσαν, καταγγέλλει ὡς ματαίαν καὶ ψευδῆ τὴν προσπάθειαν αὐτήν. Λέγει: «Ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος δὲν δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· διότι εἶναι μωρία εἰς αὐτὸν καὶ δὲν δύναται νὰ γνωρίσῃ αὐτά· διότι πνευματικῶς ἀνακρίνονται» (Α΄. Κορινθ. β΄, 14).

Ἐνδιαφέρεσαι, ἀδελφέ μου, διὰ τὰ αἰώνια συμφέροντα τῆς ψυχῆς σου; Παραδέχεσαι ὅτι σήμερον καὶ ὄχι αὔριον ἢ ἄλλη τις μελλοντικὴ στιγμὴ εἶναι ἡ «εὐπρόσδεκτος ἡμέρα τῆς σωτηρίας»; Τὸ πρῶτον βῆμα εἶναι νὰ ἐξετάσῃς εἰλικρινῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως ἂν ἦσαι κάτοχος τῆς Αἰωνίου Ζωῆς. Ἐνδέχεται νὰ ἦσαι τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς ἠθικῆς, νὰ κατέχῃς θέσιν ἐπιρροῆς καὶ εὐθύνης ἐν τῇ κοινωνίᾳ, νὰ ἐργάζεσαι διὰ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας, νὰ ἦσαι ἐνεργὸς παράγων εἰς ἔργα φιλανθρωπίας, νὰ ἦσαι λόγιος καὶ διανοούμενος διακεκριμμένος καὶ ὅμως νὰ μὴ ἔχῃς ἀντίληψιν τῶν πνευματικῶν πραγμάτων, διότι τὰ τοῦ Πνεύματος δὲν κατανοοῦνται διὰ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ συνέσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς. Τὸ μέγα διὰ σὲ ζήτημα εἶναι: «Ἐδοκίμασα τί σημαίνει ἀναγέννησις; Ἐγνώρισα ἐκ πείρας τὴν νέαν ζωήν; Εἰσῆλθον ἐγὼ εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν;»

Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ αἰώνιος ζωὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν. Ὅλαι αἱ σχετικαὶ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ βεβαιοῦν τοῦτο.

Ὡσαύτως πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ ἀναγέννησις, ἥτις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς νέας ζωῆς, εἶναι μιὰ **πνευματικὴ κρίσις.** Τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ὁδηγοῦν τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν κρίσιν ταύτην, δυνατὸν νὰ ἐνήργησαν ἐπὶ πολὺν χρόνον—

ἡ κρίσις ὅμως ἐπέρχεται ἀκαριαίως, ὅπως καὶ ἡ φυσικὴ γέννησις, ἥτις εἰσάγει νέον πλάσμα εἰς τὴν ἐπίγειον ζωήν. Ὑπάρχει μία στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ πνοὴ τοῦ Θεοῦ εἰσχωρεῖ εἰς τὸ νεκρὸν πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ζωογονεῖ. Αὕτη εἶναι ἡ στιγμὴ τῆς γεννήσεως τῆς ψυχῆς εἰς τὴν νέαν, τὴν αἰώνιον ζωήν.

Ἐπὶ πλέον, ἡ ἀναγέννησις εἶναι **πεῖρα** κατανοουμένη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου αὕτη ἐπιτελεῖται (Α΄. Ἰωάν. ε΄, 13). Περὶ τούτου μᾶς πληροφορεῖ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ κατὰ τρόπον σαφῆ, ὅστις δὲν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν. Ἐνίοτε ἀκούει κανεὶς δισταγμοὺς ἐκ μέρους τινῶν, οἵτινες δὲν εἶναι βέβαιοι ἂν εἶναι πράγματι ἀναγεγεννημένοι. Ἐάν τις δὲν ἔχῃ τὴν βεβαιότητα ταύτην, θὰ πράξῃ καλῶς νὰ μὴ ἡσυχάσῃ, ἕωσοῦ πεισθῇ ὅτι κατέχει τὸ ἀνεκτίμητον ἐκεῖνο δῶρον, καὶ καταστήσῃ «βεβαίαν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν αὐτοῦ» (Β΄. Πέτρ. α΄, 10).

Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ αἰώνιος ζωὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν, καὶ ὅτι εἶναι ἀπόκτημα ἀτομικῆς πείρας, ἥτις δύναται νὰ κατανοηθῇ, εἶναι καὶ ἀπόκτημα **διαρκὲς** καὶ ἀναφαίρετον, ὡς μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ Χριστὸς λέγων: «Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ ἀκούουσι τῆς φωνῆς μου καὶ ἐγὼ δίδω εἰς αὐτὰ ζωὴν αἰώνιον καὶ οὐδεὶς θέλει ἁρπάσει αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου» (Ἰωάν. ε΄. 28).

Δὲν εἶναι δῶρον, τὸ ὁποῖον δίδει ὁ Θεὸς ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τὸ ἀποσύρῃ ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐμμείνῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς θέσεώς του. Τὸ τοιοῦτον θὰ ἦτο δῶρον ἄδωρον, καθόσον θὰ ἀπέκλειε ὁλοτελῶς τὸ ἔργον τῆς Χάριτος, καὶ θὰ καθίστα τὴν σωτηρίαν ζήτημα νεκρῶν ἔργων. Ὄχι! ἡ αἰώνιος ζωὴ εἶναι **αἰώνιος**. Οἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀξιωθέντες ταύτης ἀπὸ τοῦδε εἶναι ἀσφαλεῖς. Τὸ βεβαιοῖ ὁ Χριστός: «Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, θέλει ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰωάν. Γ΄. 51, 58).

Τέλος, ἡ δωρεὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς δὲν εἶναι ἁπλῶς ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Θεοῦ. Εἴμεθα εὐγνώμονες εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ἂς ἤμεθα ὑπερευγνώμονες διὰ τὴν νέαν ζωήν, ἥτις εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ υἱοθεσία ἡμῶν. Ὄχι μόνον μᾶς συγχωρεῖ ὁ Θεὸς ἀλλὰ καὶ μᾶς δέχεται εἰς τὴν οἰκογένειάν Του, καὶ γινόμεθα τέκνα Του. Ὁποία χάρις ἀπαράμιλλος! Ὁποία ἀγάπη ἀφάνταστος!

Ἐὰν κατόπιν τούτων ἐρωτήσῃ τις: «Ἆρά γε θὰ θελήσῃ ὁ Θεύς νὰ μοὶ δώσῃ αὐτὸ τὸ πολυτιμότατον δῶρον»; ἀπαντῶ ἀνεπιφυλάκτως: «Ναί! μυριάκις ναί!» Τὸ διαβεβαιοῖ πλειστάκις ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ σοὶ δώσῃ τὴν αἰώνιον ζωήν, ἀρκεῖ σὺ νὰ θέλῃς!

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) *Oswald J. Smith.*

—Ἡ σκέψις εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ δρᾶσις ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τῆς σκέψεως, ἡ δὲ τιμὴ εἶναι τὸ βραβεῖον τῆς δράσεως. Οὕτω λοιπὸν σκέπτου, ὥστε νὰ καταλήξῃς εἰς δρᾶσιν. Οὕτω δρᾶσον, ὥστε νὰ ἀξιωθῇς τιμῆς, ἀποδίδων εἰς τὸν Θεὸν πᾶσαν τὴν δόξαν.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ
ΕΝ Τῼ ΒΙῼ ΚΑΙ Τῼ ΕΡΓῼ ΤΟΥ ΠΟΙΜΕΝΟΣ

Ὁ διακεκριμένος Ἀμερικανὸς Εὐαγγελιστὴς Μούδη (Moody), εὑρισκόμενος ποτε εἰς τὴν Σκωτίαν προσεκλήθη νὰ κυρύξῃ εἰς μίαν τῶν ἐκεῖ ἐκκλησιῶν. Ἦτο χειμὼν καὶ ὅταν ὁ ἱεροκῆρυξ ἔφθασεν εἰς τὸν ναὸν ὅπου ἐπρόκειτο νὰ κηρύξῃ ἐζήτησε τὸν νεωκόρον.

«Δὲν ὑπάρχει», εἶπε, «θερμάστρα διὰ νὰ ζεσταθῇ ἡ ἐκκλησία;» Ὁ νεωκόρος ἀπήντησεν: «Αἰδεσιμώτατε, τὴν ἐκκλησίαν τὴν θερμαίνει ὁ ἄμβων!».

Ναί, πρέπει ὁ ἄμβων νὰ θερμαίνῃ τὴν ἐκκλησίαν. Ἰδοὺ ἡ ἀπαίτησις τοῦ Θεοῦ, ἡ εὐθύνη τοῦ Ποιμένος! Ἰδοὺ καὶ ἡ ἀνάγκη τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχῶν. Ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅτι «τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν ἐπεκάθισεν ἐπὶ ἕνα ἕκαστον.... 120 ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν». Τὸ Πνεῦμα εἶναι ὡς τὸ πῦρ! Καὶ ὁ ποιμήν, ἐν τῷ βίῳ καὶ ἐν τῷ ἔργῳ του, πρέπει νὰ κατέχῃ τὸ πῦρ τοῦτο, διὰ νὰ δύναται νὰ θερμαίνῃ τὴν ἐκκλησίαν. Ὅταν ὅμως ἐν τῷ βίῳ τοῦ ποιμένος ὑπάρχουν ἐμπόδια, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ.

α) Πρῶτον τοιοῦτον ἐμπόδιον ἐκ μέρους τοῦ ποιμένος εἶναι τὸ νὰ μὴ πιστεύῃ εἰς τὴν ***προσωπικότητα τοῦ*** Ἁγίου Πνεύματος.

β') Τὸ νὰ μὴ πιστεύῃ εἰς τὴν πλήρη ***θεοπνευστίαν*** τῶν Ἁγίων Γραφῶν.

γ') Τὸ νὰ φοβῆται νὰ λαλήσῃ τὴν ***ἀλήθειαν***, χαριζόμενος εἰς τὰς ἀδυναμίας καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τοῦ λαοῦ. Ἂς μὴ περιμένῃ καρπὸν ἐκ τῶν τοιούτων κηρυγμάτων.

δ') Τὸ νὰ ἔχῃ ***πεποίθησιν εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις***, εἰς τὴν ἀτομικήν του ἱκανότητα, ἀντὶ νὰ ἀναγνωρίζῃ ὅτι ἡ καρποφορία τοῦ κηρύγματος εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀκροατῶν εἶναι ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὄχι ἀνθρώπινον. Ἡ Θεία Χάρις εἶναι τὸ στοιχεῖον τῆς ἐπιτυχίας τοῦ κηρύγματος. Ὅταν παρεμβάλῃ ὁ ἱεροκῆρυξ τὴν ἀτομικήν του ἱκανότητα καὶ τὴν ἰδίαν του δικαιοσύνην, τὸ Πνεῦμα δὲν ἐνεργεῖ διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, οὔτε ἔχει τόπον καὶ ἔργον ἐκεῖ. Ἐκεῖ ὅμως ὅπου δοξάζεται ὁ Κύριος τῆς Χάριτος, ἐκεῖ ἔχει ἔργον τὸ Πνεῦμα.

ε') Ἕτερον ἐμπόδιον τοῦ ἔργου τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς καρποφορίας τοῦ κηρύγματος εἶναι ***ἡ συμμόρφωσις πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου.*** Τὸ νὰ ἀπέχῃ ὁ ἱεροκῆρυξ τοῦ νὰ ψέγῃ ἢ νὰ ἐπικρίνῃ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου εἰς τὸν βίον καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρώπων, ἐκ φόβου μήπως λυπήσῃ ἢ ἐνοχλήσῃ αὐτούς, ἢ ἀκόμη ἐκ φόβου μήπως προκαλέσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀτομικῶς δυσαρέσκειάν των, τοῦτο εἶναι ὀλέθριον διὰ τὸν ποιμένα καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν του. Ὁ στήνων τὴν σκηνήν του πλησίον τῶν Σοδόμων, ἡμέραν τινὰ θὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς αὐτὴν καὶ θὰ γίνῃ κοινωνὸς τῆς ἀνομίας αὐτῆς.

Μία ἁμαρτία κρυπτομένη ἢ ἀπαρατήρητος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ποιμένος εἶναι σοβαρὸν ἐμπόδιον διὰ τὸ ἔργον τῆς Θείας Χάριτος. Ἀπαιτεῖται ὅθεν νὰ γρη-

γορῇ καὶ νὰ προσεύχηται, ἐπιδιδόμενος μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Πνεύματος, ἥτις εἶναι ἡ διακονία τῆς Καινῆς Διαθήκης, οὐχὶ τῶν τύπων, ἀλλὰ τῆς Χάριτος.

ϛ´) Ἡ ***μὴ τελεία ἀφιέρωσις*** τοῦ ποιμένος, ἥτις παραβλέπει ἢ ἐπιεικῶς κρίνει ἀφανεῖς τινας παραβάσεις τοῦ Θείου Νόμου, εἶναι αἰτία ὕπουλος ἀλλ' ἰσχυρὰ τῆς ἀποτυχίας τοῦ ποιμένος εἰς τὸ ἔργον του. Ἀνάγκη πᾶσα, ὅπως ὁ ποιμὴν ἔχῃ ἀδιαλείπτως ὑπ᾽ ὄψιν του, ὅτι εἶναι ὑπηρέτης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὅτι διὰ νὰ ἀποβῇ ἡ διακονία του ὠφέλιμος καὶ σωτήριος διὰ τὰς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου του, ὀφείλει νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ πᾶν ἀνθρώπινον ἐμπόδιον. Ἡ διακονία αὐτοῦ νὰ ἦναι διακονία Πνεύματος, ἡ διακονία τῆς Καινῆς Διαθήκης, (Β´. Τιμόθ. β´. 25). Καὶ τότε, ὅταν λάβῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ὑπηρέτου του, τοῦτο θὰ φανερωθῇ κυρίως εἰς τρία σημεῖα τῆς ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ ποιμένος:

1. ***Εἰς τὴν μαρτυρίαν του.*** Ὁ Κύριος ἡμῶν, πρὶν ἀναληφθῇ, ὑπεσχέθη εἰς τοὺς μαθητὰς Του ὅτι θὰ ἐλάμβανον «δύναμιν ἐξ ὕψους» καὶ θὰ ἦσαν «μάρτυρες εἰς Αὐτὸν» ἐνώπιον τοῦ κόσμου. Ὁ ἐργάτης τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νὰ ὁμολογῇ καὶ νὰ μαρτυρῇ εἰλικρινῶς καὶ ἀφόβως ὑπὲρ Αὐτοῦ. Οὐχὶ ὅμως στηριζόμενος εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις, διότι αὗται δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς πρὸς τοῦτο. Διὰ τοῦτο πρέπει ὁ ποιμὴν νὰ ἀναγνωρίζῃ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐνισχύεται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. κ´ 26), καὶ καθημερινῶς νὰ ζητῇ ἄνωθεν τὴν ἐνίσχυσιν ταύτην. Εἰς τὸν αἰτοῦντα τὴν ἐνίσχυσιν ταύτην ὁ Θεὸς ὑπόσχεται νὰ δώσῃ αὐτὴν πλουσίως.

2. ***Εἰς τὴν ἀφιέρωσιν ἑαυτοῦ*** ἄνευ ὅρων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος δὲν εὐαρεστεῖται εἰς ἐργάτας, οἵτινες δὲν ἔχουσιν ἀφιερωθῆ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ διατηροῦσι μικράν τινα κλίσιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν κόσμον. Ὁ Χριστὸς δὲν θέλει ἐργάτας χλιαρούς, ἀλλὰ ζέοντας τῷ πνεύματι. Καὶ ὅταν τὸ Πνεῦμα καταλάβῃ ὁλοτελῶς τὴν ψυχήν τοῦ ἐργάτου, τοῦτο διαφαίνεται σαφῶς εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀφιέρωσίν του.

3. ***Εἰς τὸ κήρυγμά του.*** Τὸ Πνεῦμα εἶναι ἡ κλεὶς ἥτις ἀνοίγει τὰ βάθη τῶν θείων ἀληθειῶν καὶ τῶν μυστηρίων τῆς σοφίας καὶ δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Τὸ Πνεῦμα ἀπογυμνώνει τὸν ποιμένα ἀπὸ παντὸς ἀνθρωπίνου φρονήματος καὶ κρίσεως, θέμα αὐτοῦ καθιστῶν τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν. Ὁ χρισθεὶς Πνεύματι Ἁγίῳ ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ γίνεται συμπαθὴς πρὸς τοὺς ὁμοίους του διὰ τὴν ἀγάπην, ἣν τρέφει πρὸς πάντας.

Ὁ διάσημος ἱεροκήρυξ Σπόρτζων ἔλεγεν: ***«Ὅ,τι εἶναι ἡμέρα χωρὶς φῶς, ζωὴ χωρὶς πνοήν, οὐρανὸς χωρὶς Θεόν, τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ κήρυγμα χωρὶς Ἅγιον Πνεῦμα. Τὸ τοιοῦτον κήρυγμα, ὅσον εὔγλωττον, ρητορικὸν καὶ πλῆρες γνώσεων ὠφελίμων καὶ ἀληθειῶν καὶ ἂν ἦναι, ἐγγίζει τὸν ἄνθρωπον ὡς πάγος».***

Ὁ Μούδη, ὅταν 19-ετὴς ἤρχισε νὰ κηρύττῃ, ἦτο τραυλός. Ὅταν ἔλαβε τὸ χρίσμα τοῦ Πνεύματος, ἐνίκησε τὸ φυσικὸν τοῦτο ἐλάττωμα καὶ ἐκήρυξε πρὸς

ἑκατὸν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων καθ' ὅλον τὸν βίον του, ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Εὐρώπῃ, γενόμενος τὸ ὄργανον τῆς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς πολλῶν ἁμαρτωλῶν εἰς τὸν Θεόν.

4. ***Εἰς τὴν προσευχήν του.*** Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ πλέον μυστηριῶδες σημεῖον τῆς ζωῆς τοῦ ποιμένος. Ἐν τῇ πρώτῃ Δημιουργίᾳ ὁ Πλάστης ἔδωκε ζωήν, μορφήν, κάλλος, ἁρμονίαν καὶ τάξιν εἰς τὸ Σύμπαν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τῇ τοῦ Πνεύματος Δημιουργίᾳ, τὸ ἔργον τοῦ Πνεύματος εἶναι σπουδαιότερον τόσον διὰ τὸν ποιμένα ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Διαπλάττει τὴν Ἐκκλησίαν εἰς Νύμφην, προικίζον αὐτὴν μὲ χαρακτῆρα καὶ μὲ κάλλος, ὅπως γίνῃ ἀνταξία τοῦ Οὐρανίου Νυμφίου (Ρωμ. η΄, 29). Εἶναι Παράκλητος. Ἐὰν ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ ποιμένος δὲν ἔχῃ τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν τὸ Θεῖον Πνεῦμα, τότε οὔτε ἐν τῷ βίῳ οὔτε ἐν τῷ κηρύγματί του θὰ λάβῃ θέσιν. Πᾶσα ἡ πρὸς τοῦτο ἀμέλεια τὸν στερεῖ τῆς εὐλογίας καὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου του. Χωρὶς τοῦτο ἀδύνατον νὰ κατανοήσῃ τις τὸ μέγεθος τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν ὁ Σωτὴρ ἤρχισε τὴν ἐπίγειόν Του διακονίαν (Λουκ. δ΄, 18), ποῖον ἦτο τὸ πρόγραμμά Του; Τὸ ***θεραπεύειν,*** τὸ ***κηρύττειν,*** τὸ ***εὐαγγελίζεσθαι,*** τὸ ***σώζειν*** καὶ ***ἀπελευθερώνειν ψυχάς.*** Ταῦτα εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Εὐτυχὴς ὁ ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ δυνάμενος ἐκ καρδίας νὰ εἴπῃ: «Πνεῦμα Κυρίου εἶναι ἐπ' ἐμέ· διὰ τοῦτο μὲ ἔχρισε καὶ μὲ ἀπέστειλε διὰ νὰ εὐαγγελίζωμαι πρὸς τοὺς πτωχούς, νὰ ἰατρεύσω τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, νὰ κηρύξω πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους ἐλευθερίαν καὶ πρὸς τοὺς τυφλοὺς ἀνάβλεψιν, νὰ ἀποστείλω τοὺς τεθραυσμένους ἐν ἐλευθερίᾳ, νὰ κηρύξω εὐπρόσδεκτον Κυρίου ἐνιαυτὸν» (Λουκ. δ΄, 18, 19).

Ἐργάτα τοῦ Θεοῦ, πῶς θὰ λύσῃς ψυχὰς δεσμίους τοῦ Διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας, ἐὰν δὲν ἔχῃς τὴν ἐπικουρίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Βίος καὶ ἔργον ποιμένος πεπληρωμένου Ἁγίου Πνεύματος γίνονται αἴτια ἀναζωπυρώσεως πνευματικῆς. Ὅταν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ προφήτου Ἠλία κατῆλθε πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, ἅπας ὁ λαὸς ἀνέκραξεν: «***Ὁ Κύριος, αὐτὸς εἶναι ὁ Θεός!***» Καὶ ὅταν τὸν ἄμβωνα θερμάνῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὁ λαὸς θὰ εἴπῃ. «***Ὑπάρχει καὶ ἐργάζεται ὁ Θεός!***» Ἐὰν δὲν πραγματοποιηθῶσι ταῦτα, τὸ τέλος θὰ ἦναι ὀδυνηρὸν — ὄλεθρος καὶ ἀπώλεια! Ἐὰν δὲ προσφέρῃ ξένον πῦρ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Θεοῦ, ἤτοι κηρύγματα καὶ προσευχὰς στερουμένας Ἁγίου Πνεύματος, ἡμέραν τινὰ θὰ τιμωρηθῇ ὁ ποιμὴν ὡς δολοφόνος τοῦ ποιμνίου του.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ μαρτυρεῖ ὅτι οἱ πλήρεις πίστεως καὶ Πνεύματος Ἁγίου ἀφιερωμένοι κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου ὑπῆρξαν τὰ ὄργανα τῆς ἐπιστροφῆς καὶ ἀναγεννήσεως μυριάδων ψυχῶν ἐκ τοῦ σκότους τῆς βασιλείας τοῦ Σατανᾶ πρὸς τὸ οὐράνιον φῶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἰδοὺ ὁ θρίαμβος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶναι βοηθός, ὁδηγός, παράκλητος καὶ συνεργὸς τῶν πιστῶν, τοὺς ὁποίους, καθιστᾷ ἐπιστολὰς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀναγινωσκομένας καὶ γινωσκομένας ὑφ' ὅλων. Εἴθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ εὐλογήσῃ τὰ ὀλίγα ταῦτα πρὸς ὠφέλειαν ψυχῶν καὶ πρὸς δόξαν Αὐτοῦ! Ἀμήν.

Μυλότοπος. ***Ν. Ε. Παπαδόπουλος.***

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΦΩΝ

«Πᾶσα Γραφὴ θεόπνευστος».
(Β΄. Τιμόθ. γ΄. 16).

Αἱ Ἱεραὶ Γραφαὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, οὖσαι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματος Αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀποτελοῦσι τὸν γνώμονα καὶ ὁδηγὸν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τὸν ὁποῖον πᾶς Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ κατέχῃ, νὰ μελετᾷ καὶ νὰ ἀκολουθῇ ἀπαρεγκλίτως.

Εἶναι λοιπὸν ζήτημα σπουδαῖον καὶ ἐνδιαφέρον διὰ πάντα Χριστιανὸν νὰ γνωρίζῃ πῶς ἐδημιουργήθη ἡ συλλογὴ τῶν 66 βιβλίων ἢ συγγραμμάτων, ἅτινα συναπετέλεσαν τὸν τόμον, τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν ***Ἁγίαν Γραφήν,*** ἀφοῦ αὕτη δὲν συνεγράφη ὑφ᾿ ἑνὸς ἀνθρώπου, οὔτε κατὰ μίαν ὡρισμένην ἐποχήν, ἀλλὰ τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν βιβλία συνεγράφησαν διαδοχικῶς ἐν διαστήματι πολλῶν ἑκατονταετηρίδων. Καὶ γεννᾶται εὐθὺς τὸ ἐρώτημα: Πῶς καὶ ὑπὸ ποίων συνεκεντρώθησαν εἰς μίαν συλλογὴν τὰ βιβλία ταῦτα; καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ποίων λόγων ἢ ἐνδείξεων ἐξελέγησαν αὐτὰ τὰ βιβλία καὶ ὄχι ἄλλα;

Ἡ συλλογὴ αὕτη κοινῶς ὀνομάζεται ὁ ***Κανὼν τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης,*** καὶ τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν βιβλία λέγονται ***κανονικὰ βιβλία*** τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Προβαίνομεν δὲ ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τρόπου, καθ᾿ ὃν ἐξελέγησαν τὰ βιβλία ταῦτα ἵνα ἀποτελέσωσι τὸν Κανόνα.

Εἰσαγωγή.

Ἡ λέξις ***κανὼν*** ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ εἶχε τὰς ἑξῆς σημασίας: (α) ῥάβδον εὐθεῖαν, χρησιμεύουσαν ὡς γνώμονα τέκτονος ἢ ξυλουργοῦ, ἢ ὡς κερκίδα (σαΐτα) τοῦ ὑφαντοῦ, ἢ ὡς μέτρον· (β) μεταφορικῶς, πρότυπον, κανονισμόν, σύστημα ἢ διδασκαλίαν, τὸν βασικὸν τόνον ἐν τῇ μουσικῇ, κτλ. (1).

Ἐκ τῆς μεταφορικῆς ταύτης χρήσεως παρέλαβε τὴν λέξιν ὁ Χριστιανισμὸς διὰ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν γενικῶς (2) καὶ εἰδικώτερον διὰ τὰ θεόπνευστα βιβλία τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης, βραδύτερον, δέ, διὰ τοὺς κανονισμοὺς τοὺς διέποντας τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ Εἰρηναῖος καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ὀνομάζουν τὰς Ἱερὰς Γραφὰς «τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας». Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρείας, ἀναφερόμενος εἰς εὐαγγέλιόν τι κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους, λέγει ὅτι οὗτοι ἠκολούθουν πᾶν τι ἄλλο μᾶλλον ἢ τὰ ἀληθῆ κανονικὰ Εὐαγγέλια (Στρωμ. 3, σελ. 453). Ὁ Εὐσέβιος (Ἐκκλ. Ἱστ.

(1) Ἀριστοτ. Ἠθ. Νικ. 3, 4, 5: Κανὼν καὶ μέτρον ἀληθείας. Λυκούργ. 149,4: κανὼν ἀδικημάτων. Δαμασκ. Συντρ. 1,15: ὁ Ἐπικούρου κανών. Διογ. Λαέρτ. 8,12: τὸν κανόνα τὸν ἐκ μιᾶς χορδῆς εὑρεῖν.

(2) Πρὸς Γαλάτ. ς΄. 16: ὅσοι περιπατήσωσι κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον. Πρὸς Φιλιππ. γ΄. 16: εἰς ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, ἂς περιπατῶμεν κατὰ τὸν αὐτὸν κανόνα. Εἰς ἕτερον χωρίον ὁ Παῦλος μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ὑπὸ τὴν σημασίαν τῆς δικαιοδοσίας ἑκάστου τῶν Ἀποστόλων διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου (Β΄. Κορινθ. ι΄. 13, 15, 16).

6. 25) λέγει περὶ τοῦ Ὠριγένους ὅτι παραθέτει τὸν κατάλογον τῶν βιβλίων τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης καὶ ὡς πρὸς τὴν Κ. Διαθήκην, «τὸν ἐκκλησιαστικὸν φυλάττων κανόνα», μόνον τέσσαρα Εὐαγγέλια μαρτυρεῖ ὅτι γνωρίζει.

Ὁ Ἀθανάσιος ἀναφέρει τρεῖς τάξεις βιβλίων: τὰ κανονικά, τὰ ἀναγινωσκόμενα καὶ τὰ ἀπόκρυφα.

Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος (364 μ. Χρ.) ἐν τῷ 59ῳ αὐτῆς κανόνι ὁρίζει «ὅτι οὐ δεῖ ἰδιωτικοὺς ψαλμοὺς λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐδὲ ἀκανόνιστα βιβλία, ἀλλὰ μόνον τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Καινῆς καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης». Ἐπίσης ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος τοῦ ἔτους 418 μ. Χρ. εἰς τὸν 32ον αὐτῆς κανόνα ὁρίζει ὅπως «ἐκτὸς τῶν κανονικῶν Γραφῶν μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκηται ἐπ᾽ ὀνόματι Θείων Γραφῶν» (1).

Ὁ Ρουφῖνος (Expos. in Symbolum Apost. p. 26) παραθέτει κατάλογον τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Γραφῆς καὶ διακρίνει τρεῖς κατηγορίας: Τὰ συμφωνίᾳ τῶν Πατέρων περιλαμβανόμενα εἰς τὸν Κανόνα, τὰ «ἐκκλησιαστικά,» ἤτοι, ἀναγινωσκόμενα ἐπ᾽ ἐκκλησίας, καὶ τὰ ἀπόκρυφα, ὧν δὲν ἐπετρέπετο ἡ δημοσία ἀνάγνωσις.

Ὁ Αὐγουστῖνος συχνάκις ἀναφέρει τὸν Κανόνα τῶν Ἱ. Γραφῶν καὶ τὰ κανονικὰ βιβλία αὐτῶν. Ὁ Χρυσόστομος ἐπίσης. Ὁ Λεόντιος Κωνσταντινουπόλεως ἀπαριθμεῖ τὰ κανονικὰ βιβλία ἀμφοτέρων τῶν Διαθηκῶν καὶ ἐπιλέγει: «Ταῦτα εἶναι τά τε ἀρχαῖα καὶ τὰ νέα βιβλία, ἅπερ ἡ Ἐκκλησία παραδέχεται ὡς κανονικά». Καὶ ὁ Φιλάστριος ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του διεκρίνοντο τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἀπὸ τῶν Ἀποκρύφων. Καὶ ὁ Ἐπιφάνιος λέγει περί τινων αἱρετικῶν, ὅτι παρεδέχοντο τὰς ἀποκρύφους Πράξεις Ἀνδρέου καὶ Θωμᾶ καὶ ἀπέρριπτον τὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεδεγμένον Κανόνα· Ἐπίσης ὁ Ἱερώνυμος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Κανόνος τῶν Γραφῶν, καὶ ὁ Ἀμφιλόχιος, ὀνομάζων τὰ κανονικὰ βιβλία, ἐπιλέγει: «Οὗτος ἀψευδέστατος κανὼν ἂν εἴη τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν.»

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω μαρτυριῶν ἐξάγεται ὅτι λίαν ἐνωρὶς ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καθορίσῃ τὸν Κανόνα τῶν ἱερῶν, ἤτοι, θεοπνεύστων, συγγραμμάτων, διαχωρίζουσα ταῦτα ἀπὸ τὰ μὴ θεόπνευστα, τὸν σῖτον ἀπὸ τὰ ἄχυρα. Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς διαχωρίσεως ἀφεώρα κυρίως τὰ ἱερὰ συγγράματα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἤτοι, τῆς Καινῆς Διαθήκης, καθότι ὁ Κανὼν τῆς Π. Διαθήκης εἶχεν ἤδη δημιουργηθῇ ὑπὸ τῶν Ἑβραίων, παρ᾽ ὧν καὶ παρέλαβεν αὐτὸν ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

---

(1) Ἀμφότεραι αἱ ὡς ἄνω ἀποφάσεις τῶν Συνόδων τούτων ἀπαριθμοῦσιν ὀνομαστὶ τὰ κατὰ τὴν κρίσιν των κανονικὰ βιβλία. Οἱ κατάλογοι οὗτοι εἰς ὅ,τι μὲν ἀφορᾷ τὴν Κ. Διαθήκην συμφωνοῦσι μὲ τὸν γενικῶς παραδεδειγμένον Κανόνα· ὡς πρὸς τὴν Π. Διαθήκην ὅμως συμπεριλαμβάνουσι διάφορα ἀπόκρυφα βιβλία, ἀκολουθοῦντες, ὡς φαίνεται, εἰς τοῦτο τὴν Μετάφρασιν τῶν Ἑβδομήκοντα. Περὶ τούτων θὰ πραγματευθῶμεν ἐκ τῷ οἰκείῳ κεφαλαίῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὁ Κανὼν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Τὰ πρῶτα πέντε βιβλία τῆς Π. Διαθήκης (ἡ Πεντάτευχος, ὡς ὀνομάζεται κοινῶς), ὅταν ἀπεπερατώθησαν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ἐτοποθετήθησαν ἐντὸς τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης (1). Βεβαίως πρὸ τῆς τοιαύτης τοποθετήσεως θὰ ἐγένοντο ἀντίγραφα, διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ. Ὁ Ἰώσηπος μάλιστα διηγεῖται ὅτι, κατ᾽ ἐντολὴν τοῦ Μωϋσέως, ἐγένετο ἀνὰ ἓν ἀντίγραφον δι᾽ ἑκάστην τῶν δώκεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ.

Εἰς τὸν τόμον τοῦτον τῆς Πεντατεύχου προσετέθη κατόπιν τὸ βιβλίον Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, διότι ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς «ἔγραψε τοὺς λόγους τούτους ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ» (Ἰησ. κδ'. 26). Τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἦτο ἐξ ἴσου μεγάλης ἐθνικῆς σπουδαιότητος διὰ τὸν λαὸν Ἰσραήλ, ὅσον καὶ ὁ νόμος, καθότι περιεῖχε καὶ ἐξέθετε τὴν διανομὴν τῆς γῆς Χαναὰν μεταξὺ τῶν δώδεκα φυλῶν. Ἀπετέλει οὕτως εἰπεῖν τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου.

Καθ᾽ ὅμοιον τρόπον, ὅταν καὶ ἄλλα ἱερὰ καὶ θεόπνευστα βιβλία τοῦ Ἰσραὴλ συνεγράφησαν, βεβαίως κατετέθησαν καὶ αὐτὰ εἰς τὸ ἁγιαστήριον ἐν πρωτοτύπῳ (Α. Σαμ. ι', 25), ἀντίγραφα δὲ ἐκρατήθησαν διὰ τὸν λαόν.

Ἐν τούτοις τὸ ἱερὸν πρωτότυπον τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου φαίνεται ὅτι ἐκινδύνευσε νὰ ἀπολεσθῇ κατὰ τὰς εἰδωλολατρικὰς βασιλείας τοῦ Μανασσῆ καὶ τοῦ Ἀμών, ἀλλ᾽ ἀνευρέθη εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ ναοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβοῦς Ἰωσίου (Β'. Βασ. κβ'.). Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα τὰ ἱερὰ βιβλία κατεστράφησαν, μαζὺ μὲ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος. Μ᾽ ὅλον τοῦτο πρέπει νὰ ὑπῆρχον ἀρκετὰ ἀντίγραφα αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ ἐξαφανισθῶσι τελείως τὰ συγγράμματα ἐκεῖνα. Καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν Ἰουδαϊκὴν παράδοσιν (ἣν καί τινες Πατέρες τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας ἐδέχθησαν) ὅτι ὅλα τὰ ἀντίγραφα ἀπωλέσθησαν καὶ ὅτι ὁ Ἔσδρας θαυματουργικῶς τὰ ἀποκατέστησε πάλιν ἐξ ὁλοκλήρου. Τοῦτο εἶναι ἁπλούστατα μῦθος Ἰουδαϊκὸς ἀνάξιος προσοχῆς, στηριζόμενος εἰς χωρίον τι ἑνὸς τῶν Ἀποκρύφων βιβλίων (Ἔσδρα Δ'.) καὶ ἀντιφάσκων πρὸς γεγονότα ἀναγραφόμενα εἰς τὰ κανονικὰ βιβλία. Ὁ Δανιὴλ λ. χ. ἦτο κάτοχος ἀντιγράφου τῶν ἱερῶν βιβλίων, διότι ἀναφέρει ἐξ αὐτῶν διάφορα χωρία καὶ ἰδίως τὸν Ἱερεμίαν. Ὁ Ἔσδρας καλεῖται «ἔμπειρος γραμματεὺς τοῦ νόμου» (Ἔσδρ. ζ', 6), καὶ ἱστορεῖται (Ἔσδρ. στ', 18) ὅτι, ὅταν ἐτελείωσεν ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ, ἐκανονίσθησαν τὰ ὑπουργήματα τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευϊτῶν «κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Μωϋσέως.» Ὅλα δὲ αὐτὰ συνέβησαν ἔτη ὁλόκληρα πρὶν ὁ Ἔσδρας ἀναβῇ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Ἱεροσόλυμα.

---

(1) Δευτερον. λα'. 24—26: «Καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ Μωϋσῆς νὰ γράφῃ τοὺς λόγους τούτους εἰς βιβλίον, ἕως τέλους, προσέταξεν εἰς τοὺς Λευΐτας, τοὺς βαστάζοντας τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, λέγων, Λάβετε τὸ βιβλίον τοῦ νόμου καὶ θέσατε αὐτὸ εἰς τὰ πλάγια τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης Κυρίου τοῦ Θεοῦ σας καὶ θέλει εἶσθαι ἐκεῖ εἰς μαρτύριον κατὰ τοῦ Ἰσραήλ».

Ὡσαύτως ἱστορεῖται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Νεεμία (κεφ. η΄. 1—3) ὅτι ὁ Ἔσδρας τῇ ἀπαιτήσει τοῦ συνηγμένου λαοῦ, «ἔφερε τὸν νόμον ἔμπροσθεν τῆς συνάξεως καὶ πάντων τῶν δυναμένων νὰ ἐννοῶσιν ἀκούοντες, καὶ ἀνέγνωσεν ἐν αὐτῷ» Εἶναι, λοιπόν, φανερὸν ὅτι ὅλα τὰ ἀντίγραφα τῶν ἱερῶν Γραφῶν δὲν εἶχον ἀπολεσθῇ μετὰ τῶν πρωτοτύπων κατὰ τὴν ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίαν.

Ἐν τούτοις, ὅλαι αἱ παραδόσεις καὶ αἱ πιθανότητες συμφωνοῦσιν ὅτι ὁ σχηματισμὸς τοῦ Κανόνος τῆς Π. Διαθήκης ἐκ τῶν σωθέντων τούτων ἀντιγράφων ἤρχισεν ἐπὶ Ἔσδρα. Ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἔσδρα τὰ ἱερὰ σύγγράμματα εἶχον συναχθῇ εἰς συλλογάς. Ὁ Ἱερεμίας καὶ οἱ μεταγενέστεροι προφῆται ἐγνώριζον τὰ βιβλία τῶν παλαιοτέρων προφητῶν. Ἐπίσης ὁ Ἡσαΐας (λδ΄, 16) ἀναφέρει «τὸ βιβλίον τοῦ Κυρίου», ὁ Ζαχαρίας (ζ΄. 12) ἀναφέρει «τὸν νόμον καὶ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἐξαπέστειλε διὰ τῶν προτέρων προφητῶν», καὶ ὁ Δανιὴλ (θ΄, 2) ἐπικαλεῖται «τὰ βιβλία», προφανῶς ἐννοῶν θεόπνευστα συγγράμματα. Ἐν τούτοις, ἐλλείψει ἄλλων σαφεστέρων ἐνδείξεων· δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν Ἰουδαϊκὴν παράδοσιν ὅτι πρῶτος ὁ Ἔσδρας ἐπεδόθη εἰς τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς ὅλων τῶν θεοπνεύστων βιβλίων εἰς ἕνα τόμον, ἤτοι, ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ Κανόνος τῆς Π. Διαθήκης. Ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἐτελείωσεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του καθίσταται πιθανὸν ἐκ χωρίου τινὸς τοῦ Β΄ Μακκαβαίων (6΄. 13), ὅπου λέγεται ὅτι ὁ Νεεμίας (μεταγενέστερος τοῦ Ἔσδρα), «καταβαλλόμενος βιβλιοθήκην, ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ προφητῶν καὶ τὰ τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ ἀναθημάτων.» Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ Ἔσδρας δὲν ἐπρόφθασε νὰ καταρτίσῃ εἰμὴ τὰ ἀκριβῆ κείμενα τῶν βιβλίων τοῦ νόμου, τὸ δὲ ἔργον του ἐσυνέχισεν ὁ Νεεμίας. Ἄλλως τε εἰς τὸν τελικὸν Κανόνα τῆς Π. Διαθήκης περιλαμβάνονται βιβλία, ἅτινα ἐγράφησαν μετὰ τὸν Ἔσδραν, ὡς λ. χ. τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Μαλαχία καὶ τὸ τοῦ Νεεμία, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται Δαρεῖος ὁ Κοδομανός, βασιλεὺς τῆς Περσίας, ὅστις ἤκμασε περὶ τὰ 100 ἔτη μετὰ τὸν Ἔσδραν.

Ἐπίσης εἰς τὸ Α΄. Χρονικῶν (κεφ. γ΄.) ἐκτίθεται ἡ γενεαλογία τῶν υἱῶν Ζοροβάβελ μέχρι τοὐλάχιστον τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Καὶ τοῦτο λοιπὸν τὸ βιβλίον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμπεριελήφθη εἰς τὸν Κανόνα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἔσδρα. Ὡσαύτως καὶ τὸ βιβλίον τῆς Ἐσθὴρ εἶναι πιθανὸν ὅτι προσετέθη εἰς τὸν Κανόνα μετὰ τὸν Ἔσδραν.

Κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν παράδοσιν, ὁ Ἔσδρας εἰς τὸ ἔργον τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ Κανόνος εἶχε βοηθὸν μίαν «Μεγάλην Συναγωγήν,» ἐξ 120 μελῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Δανιὴλ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες Σεδράχ, Μισὰχ καὶ Ἀβδενεγώ, οἱ προφῆται Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας, καὶ Σίμων ὁ Δίκαιος. Ἀλλ' εἶναι προφανῶς ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν ἱστορικῶς, ὅτι ὅλοι οἱ ὡς ἄνω ἄνδρες ἦσαν σύγχρονοι. Τοὐναντίον, μεταξὺ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δανιὴλ καὶ τῆς τοῦ Σίμωνος τοῦ Δικαίου μεσολαβεῖ περίοδος 250 ἐτῶν.

Ἑπομένως καὶ ἡ παράδοσις αὕτη ἐμμέσως ἐπιβεβαιοῖ τὴν γνώμην ὅτι ὁ Κανὼν τῆς Π. Διαθήκης ὑπῆρξε τὸ ἔργον ὁλοκλήρου σειρᾶς ἀνδρῶν λογίων

καὶ ἁρμοδίων, ἀρχομένης ἀπὸ τοῦ Ἔσδρα, καὶ ἐπεξετάθη ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς αἰῶνας, μέχρι τῆς ἐποχῆς Σίμωνος τοῦ Δικαίου, ὁπότε ἐπερατώθη ὁ Κανὼν καὶ ἔμεινεν ἔκτοτε ἀμετάβλητος.

Φαίνεται ὅτι ὁ Κανὼν διῃρεῖτο εἰς τρία τμήματα—τὸν Νόμον, τοὺς Προφήτας καὶ τὰ Ἁγιόγραφα. Ὅτι τοιαύτη τις διαίρεσις τοῦ Κανόνος ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, προκύπτει ἐκ τῶν λόγων Αὐτοῦ (Λουκ. κδ'. 44): «ὅτι πρέπει νὰ πληρωθῶσι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ.» Ἐπίσης καὶ ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρει τὴν τοιαύτην ὑποδιαίρεσιν τοῦ Κανόνος.

Γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ὁ Κανὼν τῆς Π. Διαθήκης, ὁ παραδοθεὶς ἡμῖν ὑπὸ τῶν Ἑβραίων, εἶναι ἡ αὐθεντικὴ καὶ γνησία Παλαιὰ Διαθήκη τοῦ Θεοῦ; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο δυνάμεθα ἀνεπιφυλάκτως νὰ ἀπαντήσωμεν ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος πιστοποιεῖται ρητῶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ὡς ἄνω χωρίον τοῦ Λουκᾶ. Ὁ Χριστὸς δὲν παρέλειψε νὰ ψέξῃ τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὴν ἀπείθειάν των πρὸς τὰς Γραφάς, διὰ τὴν παρερμηνείαν τῶν Γραφῶν καὶ διὰ τὴν προσθήκην τῶν ἀνθρωπίνων παραδόσεών των εἰς τὰς Γραφάς. Οὐδαμοῦ ὅμως οὐδὲ πόρρωθεν ἀποδίδει εἰς αὐτοὺς ἀμέλειαν περὶ τὴν διατήρησιν ἀνεπάφου τοῦ ἱεροῦ Κανόνος ἢ οἱανδήποτε παραποίησιν τῶν ἱερῶν κειμένων [1].

Τοὐναντίον, ὁ Κύριος ἡμῶν ἀναφέρεται εἰς τὰς Γραφὰς ὡς ἀλάθητον κανόνα, ὅστις βεβαιοῦται διὰ τῶν προφητειῶν καὶ δὲν δύναται νὰ ἀναιρεθῇ (Ἰωάν. ι', 35). Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει: «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖται ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ» (Ἰωάν. ε', 39).

Ἐπίσης καὶ ὁ Παῦλος, ἀναφερόμενος εἰς τὰς Γραφὰς τῆς Παλ. Διαθήκης, ἐκφράζεται μετὰ τῆς αὐτῆς κατηγορηματικότητος: «Ἀπὸ βρέφους γνωρίζεις τὰ ἱερὰ γράμματα, τὰ δυνάμενα νὰ σὲ σοφίσωσιν εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Πᾶσα ἡ Γραφὴ [εἶναι] θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν», κτλ. (Β'. Τιμόθ. γ', 15, 16).

Καὶ ἀλλαχοῦ: «[Εἰς τοὺς Ἰουδαίους] ἐνεπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. γ'. 2). Ὅταν δὲ ἀναφέρῃ ὁ Λουκᾶς ρητόν τι τοῦ Δαβίδ, λέγει: «Ἡ γραφὴ αὕτη, ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ στόματος τοῦ Δαβίδ» (Πράξ. α', 16).

Οὐχὶ ὀλιγώτερον κατηγορηματικὴ εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου. Β'. Πέτρ. α', 21: «Διότι δὲν ἦλθέ ποτε προφητεία ἐκ θελήματος ἀνθρώπου, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου κινούμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ». Ἰάκ. α' 21: «Δέχθητε μετὰ πρᾳότητος τὸν ἐμφυτευθέντα λόγον». δ'. 5: «Ἢ νομίζετε ὅτι ματαίως ἡ Γραφὴ λέγει», κτλ.

(ἀκολουθεῖ)

[1] Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ὑπὲρ τοῦ ἀνοθεύτου καὶ γνησίου τῶν παραδοθέντων ἡμῖν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης ἐπικαλεῖται ὁ Ὠριγένης καὶ ὁ Ἱερώνυμος (εἰς Ἡσ. 106, τόμ. 3, σελ. 63).

ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ, ΙΗΣΟΥ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

(Ἱδρυθεὶς τῷ 1846)

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

3—10 Ἰανουαρίου 1937.

Πρὸς πάντας τοὺς ἐν πάσῃ χώρᾳ ἐπικαλουμένους τὸν Θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ ἐν Χριστῷ,

Ἐπὶ 90 ἤδη ἔτη ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος ἐξέπεμψε τὴν ἐτησίαν ταύτην πρόσκλησιν εἰς παγκόσμιον προσευχὴν καὶ πάλιν σᾶς προσκαλοῦμεν ὅπως ἀφιερώσητε τὴν πρώτην πλήρη ἑβδομάδα τοῦ ἐπικειμένου ἔτους 1937 εἰς ἡνωμένην δέησιν ἐνώπιον τοῦ Θρόνου τῆς Θείας Χάριτος.

Ἡ παροῦσα στιγμὴ εἶναι σοβαρὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κόσμου. Τὸ κῦρος τοῦ Χριστοῦ ἀναφανδὸν ἀμφισβητεῖται. Ἓν μέγα Χριστιανικὸν ἔθνος κατὰ τὸν 20ὸν τοῦτον Χριστιανικὸν αἰῶνα ἔχει ἐπισήμως ἀπαρνηθῆ πᾶσαν θρησκευτικὴν πίστιν. Ὁ Κομμουνισμὸς καὶ ἄλλα κακοποιὰ συστήματα προκαλοῦν τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἀπειλοῦν τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Ἡ χαλάρωσις τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ τὸ ἠθικὸν χάος, ὅπερ εἶναι τὸ ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τούτων, δύναται νὰ ἀποτραπῇ μόνον διὰ τῆς κινητοποιήσεως πνευματικῶν δυνάμεων. Πρέπει ἢ νὰ προσευχηθῶμεν ἢ νὰ ἀπολεσθῶμεν. Οὐδέποτε κατὰ τὰ 90 αὐτὰ ἔτη ὑπῆρξε μᾶλλον ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς παγκοσμίου προσευχῆς.

Παρ' ὅλα τὰ ἀνησυχητικὰ φαινόμενα τῆς σημερινῆς καταστάσεως τοῦ κόσμου, ὁ Χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ κλονίζηται. Αἱ μεγάλαι ἀλήθειαι τῆς Χριστιανικῆς πίστεως παραμένουν ἀσάλευτοι καὶ ἀμετάβλητοι. «Ὁ στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκεν». Ἐὰν κρατήσωμεν στερεῶς τὴν βεβαίωσιν ταύτην, ἡ παγκόσμιος ἡμῶν συμπροσευχὴ θὰ φέρῃ πνευματικὴν ἀνακαίνισιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νέαν παγκόσμιον συνείδησιν, εἰς τὴν ὁποίαν δικαιοσύνη, εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ θὰ ἦναι τὸ τεκμήριον τῆς ἐλεύσεως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ὑπὲρ ἧς δεόμεθα πάντες καθ' ἑκάστην. Ἂς προσπαθήσωμεν, λοιπόν, κατὰ τὴν Ἑβδομάδα τῆς Παγκοσμίου Προσευχῆς, νὰ ἐννοήσωμεν πόσον μεγάλα εἶναι τὰ προνόμιά μας καὶ πόσον μεγάλαι αἱ εὐθῦναι ἡμῶν. Τὸ μέγα πλῆθος τῶν συναντωμένων ἐνώπιον τοῦ Θρόνου τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς κοινῆς ταύτης συμπροσευχῆς θὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ προσευχὴ γεφυρώνει ὅλας τὰς ἀποστάσεις καὶ ὅλας τὰς διαφορὰς γλώσσης καὶ λατρείας καὶ μᾶς ἑνώνει ὅλους εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ὑπηρεσίαν Πατρός, «ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται».

Κατὰ τὴν Ἑβδομάδα τῆς Προσευχῆς ἂς ἐξετάσῃ ἕκαστος τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς ἰδίας του πνευματικῆς ζωῆς. Ἂς ζητήσωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν

νὰ μᾶς δείξῃ τὸ θέλημα Αὐτοῦ καὶ συμφώνως μὲ τοῦτο ἂς προσευχηθῶμεν. Οὕτω θὰ διαφυλαχθῶμεν ἀπὸ στενότητα ἀντιλήψεων καὶ θὰ προσευχηθῶμεν μὲ καρδίας παλλούσας διὰ τοὺς ἐν Χριστῷ σεσωσμένους καὶ διὰ τὰς ἁμαρτωλὰς ψυχὰς καθ' ὅλον τὸν κόσμον.

Διατελοῦμεν
Σύνδουλοι ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

(Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ 2 ἀρχιεπισκόπων καὶ 35 ἐπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας (Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Ἰρλανδίας), 18 προέδρων τῶν Γεν. Συνόδων τῶν Πρεσβυτερικῶν, Κοινοτικῶν, Μεθοδιστικῶν καὶ Βαπτιστικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Γεν. Γραμματέων τῶν δύο Βιβλικῶν Ἑταιριῶν (Βρεττανικῆς καὶ Σκωτικῆς) καὶ τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας, 15 Γεν. Γραμματέων διαφόρων ἱεραποστολικῶν Ἑταιριῶν, τοῦ Προέδρου τῆς Παγκοσμίου Ἑνώσεως Διεθνοῦς Φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, τοῦ Προέδρου τῶν Χ. Α. Ν. τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, καὶ τοῦ Προεδρείου τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου).

Ἐκ τῶν Γραφείων τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου
19 Russell Square—Λονδῖνον

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1937

Κυριακή, 3 Ἰανουαρίου.

Θέματα διὰ κηρύγματα:

— «Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. ε΄. 16).

— «Ἐπίστρεψον εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησεν εἰς σὲ ὁ Θεός» (Λουκ. η΄. 39).

— «Ἵνα πάντες ἓν ὦσιν» (Ἰωάν. ιζ΄. 21).

— «Ἰδοὺ κάμνω νέα τὰ πάντα» (Ἀποκάλ. κα΄. 5).

Δευτέρα, 4 Ἰανουαρίου.

Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ εἰρήνην διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ διὰ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Διὰ τὴν αὐξάνουσαν ὁλοὲν ἀδελφωσύνην μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἐκ διαφόρων ἐθνῶν.

Διὰ τὸν αὐξάνοντα ζῆλον εἰς τὴν διακήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διὰ πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν Χριστιανικῶν ἀρχῶν εἰς τὸν δημόσιον βίον.

Ἐξομολόγησις: Τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀμελείας ἀπέναντι τῶν ἐνδεῶν καὶ πασχόντων, τῆς ἀδιαφορίας ἡμῶν ἀπέναντι τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος, καὶ τῆς μὴ ἐμφανίσεως εἰς τὴν καθημερινήν μας ζωὴν τῆς δυνάμεως καὶ χάριτος τοῦ Χριστοῦ.

Δέησις: Ὑπὲρ τοιαύτης ἀναζωογονήσεως τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ δυνηθῇ αὕτη νὰ ὁδηγήσῃ τὰ ἔθνη εἰς τὸν Χριστόν.

Ὅπως διὰ τῆς ἀναμορφώσεως τῶν ἁπανταχοῦ ἀτόμων, ἀπαλλαγῇ ὁ κόσμος τῶν πολέμων.

Ὑπὲρ τῆς ἐλεύσεως τῆς βασιλείας εἰρήνης καὶ εὐδοκίας τοῦ Χριστοῦ.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν; Ἠσα. β΄. 2—4, Ματθ. ιγ΄. 24—32, Πράξ. β΄, 41—47, Ἀποκάλ. κα΄. 1—5.

Τρίτη, 5 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου Ἐκκλησίας.

Εὐχαριστία : Διότι ὁ Θεὸς εὐδοκεῖ νὰ χρησιμοποιῇ ἡμᾶς, τοὺς ναοὺς Αὐτοῦ, ὡς ὄργανα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βουλῶν Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Διότι ἐπὶ 2000 ἐτῶν ἡ Ἐκκλησία διετήρησε καὶ ὑπηρετεῖ τὸν Λόγον τῆς Ζωῆς.

Διὰ τὸ μέγα νέφος ἀοράτων μαρτύρων, τὸ ὁποῖον μᾶς περιβάλλει, καὶ δι' ὅλους τοὺς κατὰ Χριστὸν ζῶντας, οὓς ἐγνωρίσαμεν.

Ἐξομολόγησις: Τοῦ εἰς πολλὰ συμβιβασμοῦ ἡμῶν μὲ τὸ κακόν. Τῆς μὴ κατανοήσεως ἐκ μέρους μας τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καὶ τῆς ἐλλείψεως συμπαθείας ἐκ μέρους μας πρὸς ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους διαφωνοῦμεν.

Δέησις: Ὅπως ὁ Κύριος παρέχῃ ἡμῖν θάρρος, σοφίαν καὶ πνευματικὴν διορατικότητα κατὰ τοὺς σημερινοὺς χαλεποὺς καιρούς.

Ὅπως ἐκδηλωθῇ ἐμφαντικώτερον ἡ ἑνότης τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ.

Ὅπως ἡ Ἐκκλησία ὑπηρετῇ τὸν Θεὸν μὲ χαρὰν καὶ πίστιν, κηρύττῃ ἀόκνως τὴν ἀλήθειαν ἐν Χριστῷ καὶ ὑπερασπίζῃ πάντοτε τοὺς πτωχοὺς καὶ καταδυναστευομένους.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ἰωάν. ιζ΄. 6—23, Πράξ. δ΄. 31—35, Ἐφεσ. δ΄. 4—16, Ἑβρ. ια΄. 32—40.

Τετάρτη, 6 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ Ἐθνῶν καὶ ἀρχόντων αὐτῶν.

Εὐχαριστία: Διὰ τόσα παραδείγματα ἁπλῆς εὐσεβείας καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ καθῆκον ἐκ μέρους κυβερνητῶν καὶ ἀσκούντων ἐξουσίαν.

Διὰ πᾶσαν προθυμίαν ἐκ μέρους κυβερνήσεων πρὸς προστασίαν της δικαιοσύνης καὶ ἠθικῆς.

Ἐξομολόγησις: Τῆς ἠθικῆς δειλίας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα καὶ τῆς ἀπροθυμίας τῶν ἐθνῶν ἐν γένει νὰ ἐξυπηρετήσωσι τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας ἀλλήλων.

Δέησις: Ὅπως ὁ Θεὸς ὁδηγήσῃ τὸν κόσμον εἰς τὴν ὀρθὴν κατανόησιν τοῦ θελήματος Αὐτοῦ εἰς τὰ ζητήματα πολέμου καὶ εἰρήνης.

Ὅπως οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τῶν λαῶν ζητῶσι καὶ λαμβάνωσι φῶς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων.

Ὑπὲρ πάντων ὅσοι πάσχουσι σήμερον διὰ τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν των, ὅπως ἐνισχυθῶσι καὶ μείνωσι σταθεροὶ εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν.

Ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν καὶ ἀνέργων ἁπανταχοῦ τοῦ κόσμου.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. οβ.', Ἡσα. ια'. 1—6, Ρωμ. ιγ'. 1—10, Ἀποκάλ. κα'. 10,22, κβ'. 5.

Πέμπτη, 7 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῶν Χριστιανικῶν ἱεραποστολῶν.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν αὐξάνουσαν συναίσθησιν εὐθύνης τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὸν εὐαγγελισμὸν τῶν ἐθνῶν.

Διὰ πᾶσαν προσπάθειαν ὑπὲρ τῆς ἑνότητος τῶν Χριστιανῶν.

Διὰ τὴν πρόθυμον ἀκρόασιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ ἐκ μέρους τῶν κοινωνικῶς καταδυναστευομένων ἑκατομμυρίων ἐν Ἰνδίαις.

Ἐξομολόγησις: Τῆς ἀδιαφορίας τῶν Χριστ. κοινωνιῶν, ἥτις παρεμποδίζει τὴν πρόοδον τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

Τῆς ἀμελείας ἡμῶν εἰς τὴν πιστὴν ἀκολούθησιν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Τῆς ἀπροθυμίας ἡμῶν εἰς τὸ νὰ θυσιάσωμεν τὰς ἀναπαύσεις ἡμῶν ἵνα καταστήσωμεν καὶ ἄλλα ἔθνη συμμέτοχα τῶν ἡμετέρων Χριστιανικῶν προνομίων.

Δέησις: Ὑπὲρ τῆς Θείας ὁδηγίας πάντων ὅσοι, εἰς τοὺς ἱεραποστολικοὺς ἀγρούς, ζητοῦσι τὴν Χριστιανικὴν ἑνότητα.

Ὅπως ὁ Θεὸς δώσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τῆς γενναιοδωρίας καὶ αὐτοθυσίας.

Ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίσῃ ὅτι πᾶσα φυλὴ ἀνθρώπων ἔχει ἴσα δικαιώματα ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ προνομίων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὅπως πολλοὶ αἰσθανθῶσι καὶ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν Θείαν κλῆσιν τοῦ νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς τὸν ἱεραποστολικὸν ἀγρόν.

Ὅπως ὁ Θεὸς παράσχῃ τὴν διαρκῆ ὁδηγίαν τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς ἰθύνοντας τὰς Χριστ. ἱεραποστολάς.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ματθ. θ'. 35 ἕως ι'. 1, ιστ'. 15—20, Ἰωάν. ι'. 9—16 Ἐφεσ. γ'. 1—10, Ἀποκάλ. ζ'. 9, 10.

Παρασκευή, 8 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ οἰκογενειῶν καὶ ἐκπαιδευτηρίων.

Εὐχαριστία: Διὰ πᾶσαν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀνύψωσιν καὶ ἐξευγένισιν τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν καὶ πρὸς προαγωγὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ διαφωτίσεως τῶν ἀνθρώπων.

Διὰ τοὺς ἀπειραρίθμους εὐσεβεῖς γονεεῖς, τὰς εὐτυχεῖς Χριστιανικὰς οἰκογενείας καὶ τὰ πολλὰ καλὰ σχολεῖα.

Ἐξομολόγησις: Τῆς πολλαχῶς παρατηρουμένης ἐλλείψεως Χριστιανικοῦ παραδείγματος καὶ Χριστιανικῆς διδασκαλίας εἴς τε τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸ σχολεῖον.

Δέησις: Ὅπως οἱ διδάσκοντες τὴν νεολαίαν ὦσιν αὐτοὶ πεπληρωμένοι τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.

Ὑπὲρ τῆς ἱερότητος τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου.

Ὑπὲρ τῶν παιδίων, ἅτινα στεροῦνται εὐσεβοῦς οἰκογενειακῆς ἑστίας καὶ τῆς στοργῆς Χριστιανῶν γονέων.

Ὅπως ὁ Θεὸς καθοδηγήσῃ πᾶσαν ἐκπαίδευσιν πρὸς τὴν δημιουργίαν εὐσεβῶν πολιτῶν.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Δευτερονόμ. στ΄. 4—9, Ματθ. ιη΄. 1—7. Λουκ. ιη΄. 15—17, Κολοσσ. γ΄. 18 ἕως δ΄. 1.

Σάββατον, 9 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ ἐσωτερικῶν ἱεραποστολῶν καὶ εὐαγγελισμοῦ τῶν Ἰουδαίων,

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν ὁλοὲν αὐξάνουσαν συναίσθησιν τῶν Χριστιανῶν ὅτι ὁ εὐαγγελισμὸς εἶναι τὸ πρώτιστον καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ τὴν πρόθυμον συμμετοχὴν νέων καὶ νεανίδων εἰς τὸ ἔργον τοῦ εὐαγγελισμοῦ.

Διὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐαγγελίου εἰς Ιουδαϊκὰς οἰκογενείας.

Ἐξομολόγησις: Τοῦ ἐγωισμοῦ εἰς τὴν θρησκευτικήν μας ζωήν.

Τῆς ἀδιαφορίας μας πρὸς τὰ δεινοπαθήματα τῶν Ἰουδαίων τῆς σήμερον.

Δέησις: Ὅπως ὁ Χριστιανικὸς κλῆρος γίνῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ζηλωτὴς εἰς τὸ ἔργον τοῦ εὐαγγελισμοῦ.

Ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἐπιδοθῶσι μετὰ ἀφιερώσεως εἰς τὸ ἔργον τοῦ νὰ κερδίσωσι διὰ τὸν Χριστὸν τὰς ψυχὰς τῶν ἀμαθῶν καὶ ἐσκοτισμένων κοινωνικῶν τάξεων, αἵτινες μόνον κατ᾿ ὄνομα εἶναι Χριστιανικαί.

Ὅπως καταπαύσῃ πᾶσα προκατάληψις καὶ πᾶς διωγμὸς τῶν Ἰουδαίων.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ματθ. κη΄. 18—20, Λουκ. ιδ΄. 15—24, Ρωμ. ια΄. 15—28.

Κυριακή, 10 Ἰανουαρίου.

Θέμα διὰ κηρύγματα: ***Ἡ Χριστιανικὴ ἑνότης.***

«Ἵνα πάντες ἓν ὦσι . . . καὶ πιστεύσῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας» (Ἰωάννου ιζ΄. 21).

Μεθ᾿ ὃ θὰ τελεσθῇ ἡ Εὐχαριστία, ἤτοι, τὸ Δεῖπνον τοῦ Κυρίου.